

LEERBOEK DER WERELDTAAL

DOOR
Dr. ARIE DE JONG
LID DER VOLAPÜKACADEMIE.

Voorburg
DRUKKERIJ „REPKO”
1932

Bij de N.V. Boekhandel en Drukkerij voorheen
E. J. Brill te Leiden zijn verscheenen:
Dr. Arie de Jong, Wörterbuch der Weltsprache
(6e uitgave) f 9.75
„ „ Gramat Volapüka f 2.25

Voor het lidmaatschap van de „Algemeene Neder-
landsche Wereldtaalvereniging“ kan men zich
opgeven bij de heer G. M. REYNDERS, Secretaris-
Peningmeester, Den Haag, Goudsbloemlaan 129,
(Postrek. No. 199061).

De bijdrage voor het lidmaatschap is f 2.50 per jaar.
Hierin is begrepen de gratistoezending van het orgaan
der Vereeniging „Volapükagased pro Nedänapükans”.

Zij, die het tijdschrift wenschen te ontvangen zonder
evenwel lid te worden der vereeniging kunnen zich
hierop abonneeren bij den heer Dr. ARIE DE JONG,
Voorburg, Broekslootkade 5, (Postrekening No.
107174). Prijs per jaargang voor Nederland f 2.—, voor
het buitenland f 2.25.

VOORWOORD

Nu de vrienden van Schleyer's Volapük zich weder aangebonden hebben, om die taal meer bekend te maken en ingang te doen vinden, is het ook noodig een eenvoudig leerboek dier Wereldtaal te bezitten. Want zonder een geschikte handleiding propaganda voor deze taal te maken is niet goed doenlijk. Om deze reden heb ik mij er toe gezet, dezen leercursus te schrijven.

Ik hoop, dat velen dit boekje zullen koopen en ijverige aanhangers van Volapük zullen worden. Deze taal verdient dat. Zij was, na eeuwenlang vergeefsche pogingen om een neutraal internationaal verkeersmiddel te scheppen, toch de eerste kunsttaal, die bleek practisch bruikbaar te zijn. Men bestudeere deze taal grondig, en vergelijkte haar dan met eenige der vele kunsttalen, die na haar zijn verschenen, en ik twijfel niet, of men zal haar den palm der overwinning moeten toekennen. Op den eersten blik moge een of meer der andere kunsttalen zich aantrekkelijker voordoen, bij nadere kennismaking zal men toch moeten erkennen, dat Volapük noch wat zijn bouw, noch wat zijn nauwkeurigheid betreft, door eenige andere taal overtroffen kan worden.

Tot besluit is in dit leerboek gebruik gemaakt van een stukje uit het in de „Wereldbibliotheek“ verschenen werk van Mevr. H. Roland Holst-Van der Schalk „De Held en de Schare,” waarvoor ik zoowel van de schrijfster, als van de directie der „Mij. tot verspreiding van goede en goedkoope lectuur“ de toestemming mocht erlangen, en hun daarvoor hierbij mijn erkentelijkheid betuig.

Mocht die boekje gereede aftrek vinden, dan houd ik mij voor welwillende en opbouwende critiek ten zeerste aanbevolen, waarmede ik bij de bewerking van een tweeden druk gaarne rekening zal houden.

Voorburg, 7 Juli 1932.

Dr. ARIE DE JONG

Pübot nulik at binon dabükot no pevotükol.

Te aniks bükapöks notik pekoräkons,
e fomät pekleilükon.

Hermann Philipps

Bad Godesberg

2014

Volapük

I.

HET VOLAPÜKALPHABET.

Het Volapükalfabet bestaat uit 27 letters: **a, ä, b, c, d, e, i, g, h, i, j, k, l, m, n, o, ö, p, r, s, t, u, ü, v, x, y, z.**

De klinkers worden aldus uitgesproken:

a als **aa** in paard,
ä „ **è** „ het Fransche woord: mère,
e „ **ee** „ meer,
i „ **ie** „ bier,
o „ **oo** „ boot,
ö „ **eu** „ deur,
u „ **oe** „ boer,
ü „ **uu** „ muur.

De medeklinkers heeten zooals tusschen haakjes is aangeduid, en worden uitgesproken, zooals daarachter is aangegeven.

b (bee) als **b** in boom,
c (dzjee) „ **J** „ den Engelschen naam: John,
d (dee) „ **d** „ das,
f (fee) „ **f** „ fout,
g (g'ee) „ **G** „ het Fransche woord: gant. (Deze klank zal in de afbeelding van de uitspraak door ,g' aangegeven worden),

h (hee) „ **h** „ hond,
j (zjee) „ **j** „ het Fransche woord: jus,
k (kee) „ **k** „ kat,
l (lee) „ **l** „ lak,
m (mee) „ **m** „ man,
n (nee) „ **n** „ naam,
p (pee) „ **p** „ pap,
r (ree) „ **r** „ ree,
s (zee) „ **z** „ zee,
t (tee) „ **t** „ tol,
v (wee) „ **w** „ wol,
x (xee) „ **X** „ Xantippe,
y (jee) „ **j** „ jas,
z (dzee) „ **z** „ het Italiaansche woord: mezzo.

In Volapük wordt elke letter uitgesproken. Dit geldt ook voor de klinkers. Volapük heeft geen twee- of drieklanken; staan dus in een Volapükwoord twee of drie klinkers naast elkaar, dan worden zij elk afzonderlijk uitgesproken.

De klinkers hebben den klank van onze lange klinkers, doch mogen niet gerekt uitgesproken worden.

Bij het spreken lette men vooral op het onderscheid tusschen de zachte en scherpe medeklinkers: **b** en **p**, **d** en **t**, **g** en **k**.

De **g** wordt steeds als eene zachte **k** uitgesproken, dus zooals de **g** in de Duitsche woorden: gut, Geld, grosz.

De klemtoon valt steeds op de laatste lettergreep. In gedichten mag hiervan afgeweken worden.

De onderstaande woorden worden dus uitgesproken zooals daarachter tusschen haakjes is aangegeven. De lettergrepen, waar de klemtoon op valt, zijn gespatieerd.

bal (baal) = een; **tel** (teel) = twee; **kil** (kiel) = drie; **fol** (fool) = vier; **lul** (loel) = vijf; **mäl** (mèl) = zes; **vel** (weel) = seven; **jöl** (zjeul) = acht; **züil** (dzuul) = negen; **deg** (dee,g') = tien.

flor (floor) = bloem; **hit** (hiet) = hitte; **fluk** (floek) = vrucht; **nif** (nief) = sneeuw.

florüp (flo-ruup) = lente; **hitüp** (hi-tuup) = zomer; **fluküp** (floe-kuup) = herfst; **nifüp** (nie-fuup) = winter.

sudel (zoe-deel) = Zondag; **mudel** (moe-deel) = Maandag; **tudel** (toe-deel) = Dinsdag; **vedel** (wee-deel) = Woensdag; **dödel** (deu-deel) = Donderdag; **fridel** (frie-deel) = Vrijdag; **zädel** (dzè-deel) = Zaterdag.

yanul (ja-noel) = Januari; **febul** (fee-boel) = Februari; **mäzul** (mè-dzoel) = Maart; **prilul** (prie-loel) = April; **mayul** (ma-joel) = Mei; **yunul** (joe-noel) = Juni; **yulul** (joe-loel) = Juli; **gustul** (g'oes-toel) = Augustus; **setul** (zee-toel) = September; **tobul** (too-boel) = October; **novul** (noo-woel) = November; **dekul** (dee-koel) = December.

rein (ree-ien) = regen; **puin** (poe-ien) = poeder; **bien** (bie-ien) = bij; **boad** (boo-aad) = hout; **buig** (boe-ie,g') = kraam; **soar** (zoo-aar) = avond; **lain** (la-ien) = wol.

laoäd (la-oo-èd) = aloë; **baiäd** (ba-ie-èd) = overeenstemming.

cil (dzjiel) = kind; **jul** (zjoel) = school; **gold** (g'oold) = goud; **vüd** (wuud) = uitnoodiging; **yäk** (jèk) = blouse, kiel; **yelov** (jee-loow) = het geel; **xam** (xaam) = examen; **gaat** (g'a-aat) = agaat; **tood** (too-ood) = auto; **degtel** (dee,g'-teel) = twaalf; **milgram** (miel-g'raam) = Kilogram; **Jveizän** (zjwee-ie-dzèn) = Zwitserland; **nenmiseriko** (neen-mie-zee-rieko) = onbarmhartig; **Volapük** (woo-la-puuk) = Wereldtaal.

II.

HET ZELFSTANDIG NAAMWOORD.

In Volapük onderscheidt men een natuurlijk geslacht. Zelfstandige naamwoorden, die mannelijke wezens aanduiden, zijn mannelijk, die, welke vrouwelijke wezens aanduiden vrouwelijk, en alle overige onzijdig. Wordt een begrip, dat een woord aanduidt, gepersonificeerd, dan neemt dat woord het geslacht aan van den persoon, waarmede dat begrip voorgesteld wordt.

Man (= man), **blod** (= broeder), **tor** (= stier) zijn mannelijk.

Vom (= vrouw), **sör** (= zuster), **kun** (= koe) zijn vrouwelijk.

Men (= mensch), **gem** (= broeder of zuster), **bub** (= rund), **dog** (= hond), **kat** (=kat), **leon** (= leeuw), **tab** (= tafel), **stul** (=stoel), **bam** (= bank), **sül** (= hemel), **sil** (= de zichtbare hemel), **gud** (= goedheid), **jön** (= het schoone), **stom** (= het weer) zijn onzijdig.

Van woorden, die onzijdige wezens aanduiden, vormt men mannelijke door voorplaatsing van **hi-** en vrouwelijke door voorplaatsing van **ji-**.

Jevod = paard, **hijevod** = hengst, **jijevod** = merrie.

Kapar = geit of bok, **hikapar** = bok, **jikapar** = geit.

Gok = hoen, **higok** = haan, **jigok** = hen.

Nef = neef of nicht, **hinef** = neef, **jinef** = nicht.

Pul = jongen of meisje, **hipul** = jongen, **jipul** = meisje.

Enkele veelvuldig voorkomende woorden, die mannelijke en vrouwelijke wezens aanduiden, hebben naast de met **hi-** en **ji-** afgeleide, ook eigen vormen.

Men = mensch, **himen** of **man** = man, **jimen** of **vom** = vrouw.

Cil = kind, **hicil** of **son** = zoon, **jicil** of **daut** = dochter.

Pal = één der ouders, **hipal** of **fat** = vader, **jipal** of **mot** = moeder.

De Wereldtaal heeft vijf naamvallen, van welke de tweede, derde en vierde achtereenvolgens door aanhechting van **-a**, **-e** en **-i** gevormd worden. De vijfde naamval (de naamval van den aangesproken persoon) is het ongewijzigde woord, voorafgegaan door het woord: **o** en gevolgd door het uitroepteken: **!**

Het meervoud wordt steeds gevormd door achtervoeging van **s**.

Enkelvoud.

1e nmv. **del** = de dag, een dag,

2e „ **dela** = van den dag, van een dag, des daags,

3e „ **dele** = den dag, aan den dag, aan een dag,

4e „ **deli** = den dag, een dag,

5e „ **o del!** = o dag!

Meervoud.

1e nmv. **dels** = de dagen,

2e „ **delas** = der dagen,

3e „ **deles** = den dagen,

4e „ **delis** = de dagen,

5e „ **o dels!** = o dagen!

HET LIDWOORD.

Het lidwoord voor het onzijdig geslacht is: **el**, voor het mannelijk: **hiel**, en voor het vrouwelijk: **jiel**. Deze lidwoorden worden echter slechts gebruikt voor woorden, die uit een der bestaande talen onvertaald in het Volapük worden overgenomen. De Volapükwoorden worden zonder

lidwoord geschreven. **Blod** kan dus zoowel „de broeder” als „broeder” of „een broeder” beteekenen.

Het lidwoord wordt juist zooals het zelfstandig naamwoord verbogen en geplaatst voor het onverbogen onvertaald gebleven naamwoord.

Hiel ,Louis' XVIid (degmälid) äbinom fanäb in el ,Temple' = Lodewijk XVI was gevangene in den Tempel.

Jiel ,Anna' elogof eli ,dandy' = Anna heeft een pronker gezien.

(In den 1sten naamval mag het lidwoord weggelaten worden).

bed = bed,

bim = boom,

buk = boek,

cem = kamer,

delagased = krant,

dom = huis,

e = en,

feilan = boer,

flen = vriend,

flor = bloem,

fot = bosch,

fut = voet,

gad = tuin,

hät = hoed,

hitidan = onderwijzer,

in = in,

ini = in (richting),

knop = knoop,

koan = schelp,

län = land,

len = aan,

limun = aalmoes,

log = oog,

magodabuk = prentenboek,

malädik = ziek,

mön = muur,

nam = hand,

pänot = schilderij,

pened = brief,

potakad = briefkaart,

pöfikän = de arme,

pup = pop,

söl = heer,

spet = verwachting,

süt = straat,

vilag = dorp,

völ = wand,

zian = tante,

zif = stad,

ziom = oom,

zü = om, rondom.

De voorzetsels regeeren in het Volapük den eersten naamval.

1.

De zoon. Het kind der moeder. De dochter van den vader. Aan den oom. De tante (4e nmv.) Der huizen. Aan de koeien. De runderen (4e nmv.) Der paarden. Aan de hoenders van den man. Van de kamer des vaders. De vrienden (1e nmv.) van den broeder en van de zuster. Aan de ouders van het kind. Aan den man van het dorp. De bosschen van het land. Van den muur van het huis. Vader! Moeder! O ouders!

2.

Daute. Pals. Palis. Motis. Sonas. Flenes. Dogi. O cil! O spets! Fat e mot. Ziome e ziane. Ciles feilana. Bukis söra. Bims fota. Bimas gadas. Flores gada. Domis e gadis zioma. Zifs e vilags läna.

3.

De jongen schrijft (= penom) een brief. De oom van het meisje leest (= reidom) de krant. De moeder geeft (= givof) de dochter een pop. De ouders hebben boeken gekocht (hebben gekocht = eremons). In de kamer van vader. Wij zaten (wij zaten = äseadobs) aan tafel. De onderwijzer prijst (= lobom) het kind. Kinderen, zwijgt! (= seilolsöd!) Moeder komt (= kömof) in (= ini) de kamer en geeft (= givof) het kind een prentenboek.

4.

Elogobs (= wij hebben gezien) sütis zifa. Givof (= zij geeft) fate häti. Pänots lagons (= hangen) len völs cema. Egivons (= zij hebben gegeven) limunis pöfikanes. Epenom (= hij heeft geschreven) fate potakadi. Daut söla konletof (= verzamelt) koanis e knopis. Mans vilaga äseadoms (= zaten) zü fil. Labobs (= wij hebben) logis, namis e futis. Jipul binof (= is) malädik, seatof (= zij ligt) in bed.

III.

HET PERSOONLIJK VOORNAAMWOORD.

De persoonlijke voornaamwoorden in 't Volapük zijn:

	Enkelvoud:	Meervoud:
1e pers.	ob = ik,	obs = wij,
2e pers.	ol = gij, ge, je, jij,	ols = gij, ge, jelui, jullie,
(beleefdheidsvorm)	or = gij, u,	ors = gij, u,
3e pers. (m)	om = hij,	oms = zij,
(vr)	of = zij,	ofs = zij,
(onzijdig)	on = hij, zij, het,	ons = zij,
(onzakelijk)	os = het,	
(onbepaald)	oy = men	

Het wederkeerend voornaamwoord is: **ok** = zich, en het wederkeerig voornaamwoord: **od** = elkander.

Zij worden verbogen als het zelfstandig naamwoord. Bijv.

	Enkelvoud:	Meervoud
1e nmv.	ob = ik,	obs = wij,
2e nmv.	oba = mijner, van mij,	obas = onzer, van ons,
3e nmv.	obe = mij, aan mij,	obes = ons, aan ons,
4e nmv.	obi = mij,	obis = ons,
5e nmv.	o ob!	o obs! = o wij!

In het Volapük is men gewend om in het gewone verkeer, of in correspondentie elkander met **ol** en **ols** aan te spreken.

HET WERKWOORD

De werkwoorden gaan in 't Volapük uit op **-ön**. Neemt men dien uitgang weg, dan blijft de stam over: **fid-ön** = eten, **drin-ön** = drinken, **pen-ön** = schrijven, **rein-ön** = regenen.

De onvoltooid tegenwoordige tijd wordt gevormd door de persoonlijke voornaamwoorden aan den stam te hechten:

penob = ik schrijf,	penobs = wij schrijven,
penol = gij schrijft,	penols = gij schrijft,
penom = hij schrijft,	penoms = zij (m) schrijven,
penof = zij schrijft,	penofs = zij (vr.) schrijven,
penon = hij, zij, het schrijft,	penons = zij (onz.) schrijven.
penoy = men schrijft,	
reinos = het regent.	

benovipön = gelukwenschen,
feliciteeren,

binön = zijn,

bün = peer,

demü = met het oog op, met,
wegens,

filetön = stoken,

flapön = slaan,

fo = voor,

fön = kachel,

givön = geven,

glüg = kerk,

golön = loopen, gaan,

jul = school,

klotön = kleeden,

ko = met,

koldön = koud zijn,

labön = hebben,

lavön = wasschen,

lärnön = leeren,

lilön = hooren,

lobön = prijzen,

logön = zien,

lok = spiegel,

lomü = bij, ten huize van,

lü = naar,

mekön = maken,

motedadel = geboortedag,

pledön = spelen,

pod = appel,

potön = (per post) zenden,

reidön = lezen,

sagön = zeggen,

selön = verkoopen,

smilön = lachen,

spatön = wandelen,

sudel = Zondag,

tidön = onderwijzen,

u (voor klinkers: **ud**) = of,

vab = wagen,

vipön = wenschen,

visitön = bezoeken,

vobön = werken.

5.

Gij (mvr.) U (in alle mogelijke vormen). Uwer. Van jullie. Aan hen. Hun. Hen. Hem. Aan ons. Mij. Van mij. Het (verschillende vormen). Zich (3e- en 4e nmv. enk. en meerv.) Elkanders. Ik zie je. Zij kleedt het (nam: het kind). Zij (m) kleeden zich. Hij geeft haar een bloem. Zij (vr) hooren ons. Men prijst ons. Zij (nam de menschen) schrijven elkander.

6.

Oy. Obis. Ore. Omas. Onis. Ofes. Odi. Oki. Ole. Ofi. One. Elogol-li (= hebt ge gezien) obi lomü fat? Penobs ome ed ofe. Mans seloms omes podis e bünis. Okegoloms-li (= zullen zij medegaan) ko ols u ko ofs? Hipuls jula

flapoms odis. Jipuls logofs okis in lok. Cils lavons okis it (= zelf). Mots lavofs cilis.

7.

Ik heb. Gij (enk) ziet. Hij zegt. Wij maken. Gij (meerv.) lacht. Zij (m) eten. Men wenscht. Zij onderwijst. De vrouwen werken. Het kind speelt. De paarden loopen voor den wagen. Het regent. De kinderen bezoeken de ouders.

8.

Reidobs. Spatofs. Penob penedi. Binos sudel; mens golons lü glüg. Lärnols Volapüki. Koldos, filetobs föni. Potol penedis e potakadis flenes ola. Benovipoy omi demü motedadel oka.

IV.

HET BIJVOEGLIJK NAAMWOORD.

De bijvoeglijke naamwoorden worden van andere Volapük-woorden door aanhechting van **-ik** gevormd. Zij worden onmiddellijk achter het zelfstandig naamwoord geplaatst, en ondergaan dan geen verandering in geslacht, getal en naamval. Wijkt men hiervan af, worden zij namelijk vóór het zelfst. nmw. geplaatst, of achter het zelfst. nmw. door een ander woord (geen bijv. nmw.) daarvan gescheiden, dan volgen zij de verbuiging van het woord waartoe zij behooren.

Ook wordt het bijvoeglijk naamwoord verbogen als het zelfstandig gebruikt wordt. Betreft het zelfstandig gebruikte bijv. nmw. een persoon, dan krijgt het nog den uitgang **-an**.

Enkelvoud

- 1. **reg gudik**, de goede koning,
- 2. **rega gudik**, des goeden konings,
- 3. **rege gudik**, den goeden koning,
- 4. **regi gudik**, den goeden koning,
- 5. **o reg gudik!** o goede koning!

Meervoud

- 1. **regs gudik**, de goede koningen,
- 2. **regas gudik**, der goede koningen,
- 3. **reges gudik**, den goeden koningen,
- 4. **regis gudik**, de goede koningen,
- 5. **o regs gudik!** o goede koningen!

Enkelvoud

- 1. **gretik dom**, het groote huis,
- 2. **gretika doma**, des grooten huizes,
- 3. **gretike dome**, het groote huis,
- 4. **gretiki domi**, het groote huis,
- 5. **o gretik dom!** o groot huis!

Meervoud

- 1. **gretiks doms**, de groote huizen,
- 2. **gretikas domas**, der groote huizen,
- 3. **gretikes domes**, den grooten huizen,
- 4. **gretikis domis**, de groote huizen,
- 5. **o gretiks doms!** o groote huizen!

Givob pöfikane bodi. = Ik geef den arme brood.

Liegikans e pöfikans binons deadöfiks. = Rijken en armen zijn sterfelijk.

HET WERKWOORD (vervolg).

De onvoltooid verleden tijd wordt gevormd door voorvoeging van **ä-**, de voltooid tegenwoordige tijd door voorvoeging van **e-**, en de voltooid verleden tijd door voorvoeging van **i-**.

- äpenob** ik schreef,
- äpenol** gij schreeft,
- epenom** hij heeft geschreven,
- epenobs** wij hebben geschreven,
- ipenols** gijl. hadt geschreven,
- ipenoms** zij (m) hadden geschreven.

ab = maar,	mödik = veel,
ai = steeds,	neplütülik stout,
begön = verzoeken, vragen,	nig = inkt,
bör = boter,	nilädan = buur,
fromad = kaas,	no = niet,
frutik = nuttig,	papür = papier,
glömön = vergeten,	pen = pen,
hipul = jongen,	pöfik = arm,
jipul = meisje,	pro = voor,
jönik = mooi, schoon,	remön = koopen,
kanitön = zingen,	seadön = zitten,
läbik = gelukkig,	si! = ja!,
läd = dame,	smalik = klein,
legad = park,	sup = soep,
liegik = rijk,	valik = alle,
löfik = lief,	vemo = zeer,
lubegan = bedelaar,	votik = ander.

9.

De mooie tuin. Het lieve kind (4e nmv.) Aan den armen bedelaar. Van de groote jongens en de kleine meisjes. Aan de rijken. Voor de armen. Ik heb geschreven. Zij had gezongen. De man wandelde in het park. De hond speelde met de kat. Zij (vr.) hadden boter en kaas gekocht.

10.

Liegike läde. Buks frutik. Dautis löfik voma pöfik. Gretikas sonas söla. Epenons obes. Hipul neplütülik eflapom dogi smalik. Ereidof buki jönik. Evisitons lädi löfik. Laboms floris mödik in gad.

11.

De meisjes hebben in het groote mooie park gewandeld. Zij zagen veel boomen en bloemen. Andere menschen wandelden ook in het park. Zij hebben ook de vele boomen en bloemen gezien. De kinderen zaten aan tafel en aten soep. De arme bedelaar vroeg den rijken heer een aalmoes.

12.

Mens valik binons deadöfiks. Eremol-li (= heb je gekocht) papüri, penis e nigü? Si! eremob papüri e penis, ab eglömob nigü. Liegikans no ai binons läbiks. Nilädans gudik egivons jipöfikane bodi e böri. Ziom e zian oba labons domi vemo gretiki ko cems gretik e vemo smaliks.

V.

BEZITTELIJKE VOORNAAMWOORDEN.

Deze voornaamwoorden worden door achtervoeging van **-ik** van de persoonlijke voornaamwoorden gevormd. Zij staan onveranderd achter het zelfst. nmw., maar worden verbogen, als daarvan afgeweken wordt.

	Enkelvoud	Meervoud
ob = ik,	ob = ik,	obsik = onze,
ol = gij,	ol = gij, ge, je, jij,	olsik = uw,
om = hij,	omik = zijn,	omsik = hunne,
of = zij,	ofik = haar,	ofsik = hare,
on = hij, zij, het,	onik = zijn, haar,	onsik = hunne, hare,
oy = men,	oyik = iemands,	
(os = het,	osik = zijn,)	
ok = zich,	okik = zijn (eigen),	oksik = hun (eigen),
od = elkander,	odik = elkanders,	odsik = elkanders.

- fat obik** = mijn vader,
- mota olik** = van uw moeder,
- cile omik** = aan zijn kind, enz.

Givom obe buki oka ed ofiki. = Hij geeft mij zijn boek en het hare.
Fat obik ed olikan binoms flens (hiflens). = Mijn vader en de uwe zijn vrienden.

In plaats van het bezittelijke voornaamwoord wordt in het Volapük dikwijls het persoonlijk voornmwoord in den tweeden naamval gebruikt.

palis obsik of **palis obas** = onze ouders.

HET WERKWOORD (vervolg).

De onvoltooid toekomstige tijd wordt gevormd door **o-**, en de voltooid toekomstige tijd door **u-** voor het werkwoord te voegen.

- olabob** = ik zal hebben,
- olabol** = gij zult hebben,
- olabom** = hij zal hebben,
- ulabobs** = wij zullen gehad hebben,
- ulabols** = gij zult gehad hebben,
- ulaboms** = zij (m) zullen gehad hebben.

De vragende vorm wordt aangeduid door **-li** (met het verbindingssteeken) achter het werkwoord te plaatsen. Soms kan dit **-li** ook aan een ander woord verbonden worden.

Efidof-li? = Heeft zij gegeten?

can = waar (koopwaar),	nö! = neen!
dalilön = luisteren,	odelo = morgen,
de = van, vanaf,	planön = planten,
fluk = vrucht,	plökön = plukken,
gadan = tuinman,	pölön = zich vergissen,
getön = ontvangen, krijgen,	pönön = straffen,
härbat = groente,	rosad = roos,
julan = schoolkind,	saikul = fiets,
kaf = koffie,	saikulön fietsen,
konot = verhaal,	su = op,
konön = vertellen,	suemön = begrijpen,
madik = rijp,	tedan = koopman,
netahüm volkslied,	tied = thee.

13.

Haar hond en de kat von onzen buur zijn in uw tuin. De onderwijzer van mijn zoon heeft hunne kinderen gestraft. Zij zal lezen en haar broeder zal een brief aan zijn neef schrijven. Het is de geboortedag van onze koningin; wij zullen ons volkslied zingen. Uw tuinman heeft rozen in uw tuin geplant. De kooplieden zullen hunne waren verkoopen.

14.

Cils hinilädana eplökons flukis madik de bim. Julans ospatons de el ‚Den Haag‘ lü el ‚Wassenaar‘. Fat eremom ciles okik saikulis; osaikulons su saikuls oksik lü el ‚Leiden‘. Hifeilans useloms odelo härbatis valik okas. Söls odrinoms kafi, e läds odrinofs tiedi. Jevods e kuns omas golons in län.

15.

Kinderen, hebt gij de boeken ontvangen? Ja, mijnheer! wij hebben de boeken ontvangen. Ik zal jullie een verhaal vertellen. Zullen jullie luisteren? Ja, wij zullen luisteren. Hebben de kinderen u begrepen? Neen, zij hebben mij niet begrepen. De dochters van mijn tuinman hebben met de kinderen

van hun buurman gespeeld. Gij vergist u, zij speelden met de kinderen van hun neef.

16.

Odelo uselom jevodis e kunis oka. Ogolobs lü tab, oseadobs, ed ofidobs ed odrinobs. Hipuls neplütülik eflapoms-li kati? Nö! eflapoms dogi jönik söra smalik oksik. Julans igetons papüri, penis e nigi, ed äpenons. Opotons odes penedis e potakadis mödikis. Cils ebinons in jul.

VI.

AANWIJZENDE WERKWOORDEN.

at = deze, dit,	atos = dit,	ot = dezelfde,
et = di, dat,	etos = dat,	it = zelf.

BETREKKELIJK VOORNAAMWOORD.

kel = die, welke,	kelik = welke.
--------------------------	-----------------------

BEPALINGAANKONDIGEND VOORNAAMWOORD.

ut = degene,	utos, kelos) = wat.
ut, kel = degene, die; hij die;	utos, kel)
die, welke; wie,	

De woorden: **at, et, ot, it, ut, kel**, kunnen, als zij personen aanduiden, het achtervoegsel **-an** en zoo noodig de voorvoegsels **hi-** en **ji-** aannemen. Deze afgeleide woorden, alsmede die, welke op **-os** uitgaan (**atos, etos**), worden als zelfstandige naamwoorden behandeld en als deze verbogen.

At, et, ot, it, ut worden, bijvoeglijk gebruikt, onverbogen na het naamwoord geplaatst. Wordt daarvan afgeweken, of worden zij zelfstandig gebruikt, dan worden zij als het zelfstandig naamwoord verbogen.

Blod mena at binom sudik = De broeder van dezen man is doof.

Ob it egivob ciles et magodis ot = Ik zelf heb die kinderen dezelfde prenten gegeven.

Buk, keli elegivol obe, binon jönik = Het boek, dat gij mij geschonken hebt, is mooi.

Utan, kel lugon, binon lugan = Degeen, die liegt, is een leugenaar.

HET WERKWOORD (vervolg).

De deelwoorden worden gevormd door achtervoeging van **-öl**. In 't Volapük kunnen zij in alle tijden staan.

logöl = ziende
ologöl = zullende zien

elogöl = gezien hebbende,

Man, älogöl atosi, äfugom = De man dit ziende, vluchtte.

TELWOORDEN

Leer de telwoorden, die op bladz. 6 staan.

ädelo = gisteren,
bakan = bakker,
bäldik = oud,
bir = bier,
birel = bierbrouwer,
dagetön = verkrijgen, behalen,
danön = danken, bedanken,
diplom = diploma,
domikölan = huisschilder,
dö = van, over,
fenät = venster, raam,
fit = visch,
fugön = vluchten,
gedik = grijs,
geilik = hoog,
jonön = wijzen,
jöniko = (*bijw.*) mooi,
juk = schoen,
jukel = schoenmaker,
kek = koek,
klot = kleed, kleedingstuk,
kotenik = tevreden,
kölan = verver

kölin = kleurstof, verfstof,
legivot = geschenk, cadeau,
legivön = schenken,
lövik = laag,
lugan = leugenaar,
lugön = liegen,
lunik = lang,
magod = prent,
mekön = maken,
mon = geld,
musigal = musicus,
mutön = moeten,
nigiär = inktkoker,
seatön = liggen,
so = zoo,
spikön = spreken,
sudik = doof,
svidik = zoet,
us = daar,
viälön = viool spelen,
vidik = breed,
vilön = willen,
yan = deur

17.

Dit huis is hoog en dat laag. Deze vier boomen zijn oud en die acht boomen zijn goed. Onze straten zijn breed en die van uw stad zijn lang. Hebben zij (m.) die boeken of deze gekregen? Heeft zij dit zelf gezien? Heeft die dame van deze kleederen gesproken? Ja, zij wilde ze voor haar dochter koopen. Zij heeft grijs papier, hetzelfde papier moet ik ook hebben.

18.

Bakan at selom bodi gudik e keki svidik. Birel olik älabom-li biri gudik? Oremof-li fitis kil u folis? Kölan at labom kölinis gudik. Labobs domikölani ot. Jukel ofa emekom pro daut ofa jukis geilik. Bukatedan obsik älabom bukis jönik lul. Atosi sevob. Eremol-li onis? Nö! blod oba. Cem at labon yanis tel e fenätis fol.

19.

Hebt gij met den man gewandeld, dien ik u gewezen heb? De pennen, die op den inktkoker lagen, waren zeer goed. Wilt gij dezelfde pennen hebben? Ja, ik zal ze zelf koopen. Zijn de pennen, die gij gekocht hebt, dezelfde, die ik had? Wil u appelen koopen, mevrouw? Ja, mijnheer! Wil u deze hebben of die? Deze. Degeen, die u (om) geld vroeg, was een arme bedelaar.

20.

Hipul, kel golom us, binom flen sona obik. Daut söla, hikeli elogol, binof jitidan. Daut söla et, jikeli elogobs ädelo in legad, edagetof diplomi jitidana. Mens egivons musigale at, kel eviälom so jöniko, floris mödik. Edanof utanis, kels egivons ofe legivoti jönik at. Utans binons läbiks, kels binons koteniks.

VII.

HET BIJVOEGLIJK NAAMWOORD (vervolg).

Trappen van vergelijking.

Men vormt den vergrootenden trap door **-um** en den overtreffenden trap door **-ün** aan het bijvoeglijk naamwoord te hechten.

gretik = groot, **gretikum** = grooter, **gretikün** = grootst,
jönik = mooi, **jönikum** = mooier, **jönikün** = mooist.

„Dan” achter den vergrootenden trp is: **ka**.

HET WERKWOORD (vervolg).

De gebiedende wijs wordt gevormd door **-öd** en de wenshende wijs door **-ös** aan den persoonsuitgang van het werkwoord te hechten.

penoböd = laat ik schrijven! **penobsöd** = laten wij schrijven!
penolöd! = schrijf! **penolsöd!** = schrijft!
penomöd = laat hij schrijven! **penomsöd** = laten zij schrijven!
labobös! = moge ik hebben!
seadolös! = ga (alsjeblieft) zitten!
jireg: ‚Wilhelmina’ **lifofös!** = leve koningin Wilhelmina!

VRAGENDE VOORNAAMWOORDEN.

De vragende voornaamwoorden zijn:

kim? kif? kin? kis? wie? wat?
kimik? kifik? kinik? (kisik?) welke
kimid? kifid? kinid? de hoeveelste?

benosmekik = lekker,
blägik = zwart,
cedön = vinden, het er voor houden,
däsinot = teekening,
däsinön = teekenen,
dunön = doen,
famül = familie,
floed = bouquet,
gokiül = kip,
is = hier,
isio = hier, hierheen,
ka = dan,
kömön = komen,
krolig = konijn,
lifön = leven,
magodakad = prentbriefkaart,
musig = muziek,
dabinön = zijn, bestaan,
dajonön = toonen, laten zien,
danüdü = dansen,
das = dat,
nog = nog,
nos = niets,
pötet = aardappel,
stog = kous,
sumön = nemen,
suniko = spoedig (*bijw.*),
trikön = breien,
üfo = dan (bij een vraag),
välön = uitzoeken, kiezen,
vüdön = uitnoodigen,
yubidan = jubilaris,
yunik = jong,
zälül = avondje (feestje).

21.

Jan is grooter dan Piet. Hij is ouder dan zijn zuster. Deze jongen is de oudste van deze drie kinderen. Ga zitten, jongen! Ik heb hier lekkere peren. Zij zocht de mooiste van deze peren uit. Schrijf mij spoedig! Leve de jubilaris! Dit kind is zeer stout geweest. Laat her hier komen! ik zal het straffen. Jongens, wie heeft dit gedaan? Meisjes, wie heeft deze kous gebreid? Kinderen, wie heeft deze teekening geteekend?

22.

El ‚Jan’ labom kroligis kil. El ‚Piet’ labom kroligis mödikum ka el ‚Jan’. Eremol-li floris pro mot ola? Si! evälöb floris jönikün, kelis gadan älabom. Eflapom bali dogas at. Dogi kinik eflapom-li? Vome kifik egivof-li pötetis? Jiatane; äbinof pöfikün de voms at. Kife sö! et egivom-li floredi rosadas? Kin cilas vilon-li kömön isio?

23.

Her zijn (w.w.: dabinön) een haan en zes kippen. Hebt gij gezegd, dat deze hoenderen zwart zijn? Neen, Ik heb gezegd, dat één kip zwart is. Welke kip is dan zwart? Deze. De familie A. heeft tien kinderen voor (pö) het avondje uitgenoodigd. De jongere kinderen zullen spelen, en de ouderen zullen dansen. Wat hebt gij gezegd? Niets!

24.

Blod oba ai penom penedis lunik, ab sör oba penof penedis nog lunikumis. Egetol-li bosi dub pot? Si! o sö! Kisi egetol-li? Egetob penedi bal de hinf oba, potakadis kil de hiflens oba e magodakadis tel. Buki kinik esumol-li? Ati, esumob buki at dö musig e musigals; äcedob ati jöniküni bukas, kelis edajonol obe.

VIII.

HET WERKWOORD (vervolg).

De voorwaardelijke wijs wordt gevormd door **-öv** aan den persoonsuitgang van het werkwoord te voegen. Deze wijs kan in het Volapük in alle tijden voorkomen. Bij het weergeven van deze wijs in het Volapük lette men vooral op de beteekenis van de tijdaanduidende voorvoegsels: (**a-**), **ä-**, **e-**, **i-**, **o-**, **u**.

If laboböv moni, remoböv ole buki at = Indien ik geld had, zou ik u dit boek koopen.

If älaboböv moni, eremoböv ole buki at = Indien ik geld had, zou ik u dit boek gekocht hebben.

TELWOORDEN.

deg = tien,	tum = honderd,
degbal = elf,	mil = duizend,
degtef = twaalf,	degmil = tienduizend,
degkil = dertien,	tummil = honderdduizend,
degfol = veertien,	balion = miljoen,
teldeg = twintig,	milbalion = duizendmillioen,
kildeg = dertig,	milliard,
foldeg = veertig,	telion = biljoen,
mäldegvel = zevenenzestig,	ser = nul
1879 = balmil jöltumveldegzül	

De telwoorden staan achter het zelfstandig naamwoord, waartoe zij behooren. Worden zij zelfstandig gebruikt, dan worden zij verbogen, en kunnen in dat geval zelfs de voorvoegsels **hi-** en **ji-** en het achtervoegsel **-an** aannemen.

Hifeilan at dalabomjevodis tel e kunis deg = Deze boer bezit twee paarden en tien koeien.

Cils äbinons-li i pö zäl et? Si! elogob us tumis = Waren er ook kinderen op dat feest? Ja, ik heb daar honderden gezien.

Balan äseadon e votikan äspaton = De een zat en de ander wandelde.

BIJWOORDEN.

Bijwoorden kunnen van andere woorden gevormd worden door achtervoeging van **-o**.

gudiko = goed,	gudikumo = beter,	gudiküno = 't best,
jöniko = mooi,	jönikumo = mooier,	jöniküno = 't mooiste.

ag! = ach!,	bi = omdat,
alik = elk,	cel = kers,
beigolan = voorbijganger,	daifet = bonbon,
bevü = onder, tusschen,	dalabön = bezitten,

dilön = deelen, verdeelen,
fino = eindelijk,
gidetön = gelijk hebben,
i = ook,
if = indien, als,
isao = van hier,
jain = touw,
kanön = kunnen,
kelied = medelijden,
kimödotik? = hoeveel?

ledom = paleis,
lelogön = beschouwen,
 aankijken,
leyan = poort,
mul = maand,
pö = bij, op,
te = slechts,
vüpladotayel = schrikkeljaar,
yel = jaar,
zäl = feest.

Leer ook de namen der maanden, die op bladz. 6 voorkomen.

25.

Deze jongen heeft mooier geschreven dan die jongen; maar dit meisje heeft het mooiste geschreven. Als zij kon, zou zij van hier naar Leiden loopen; maar omdat zij dit niet kan, zal zij naar die stad fietsen. Een jaar heeft twaalf maanden. Hier zijn 123 kersen. Verdeel die 123 kersen onder (3e nmv. of met het voorzetsel: **bevü**) die drie kinderen! Hoeveel kersen krijgt elk kind? Elk kind krijgt 41 kersen. En hoeveel zou het gekregen hebben, als (er) 240 kersen waren?

26.

Muls yela binons: yanul, febul, mązul, prilul, mayul, yunul, yulul, gustul, setul, tobul, novul e dekul. Yanul labon delis kildegbal, e febul teldegjölis u teldegzülis. Vüpladotayel labon delis kiltummäldegmäl. Eremof rosadis mäl, ab if äbinoföv liegik, iremoföv rosadis deglul. Rosads at binons jönikums ka ets. Ekanitol vemo jöniko, ab läd at ekanitof nog jönikumo.

27.

Dat meisje was gelukkig, omdat zij bonbons had gekregen; maar zij zou gelukkiger zijn geweest, als men haar bloemen had gegeven. Het paleis der koningin te Amsterdam heeft zeven poorten. Die heer en dame hebben twintig menschen voor het feest uitgenoodigd. Zijn alle gekomen? Neen, slechts achttien zijn gekomen, twee menschen waren ziek. De zoon van den koopman heeft goed geleerd.

28.

Hilubegan ägolom ko dog oka len jain. Äsagom ai: „Labolös keliedi demü bleinik!” Beigolan ägïvon limuni hilubegane, ed älelogon gudiko bleinikani. Fino äsagon: „No binol bleinik, o flen!” „Gidetol, o sö!” man äsagom, „ab dog oba binon bleinik. Ag! o sö! labolös keliedi!”

IX.

HET WERKWOORD (vervolg).

Behalve de zes bekende tijden heeft de Wereldtaal nog een onvoltooid verleden toekomstende en een voltooid verleden toekomstende tijd, welke gevormd worden door **ö-** en **ü-** voor het werkwoord te voegen. Men verwarre deze twee tijden niet met de voorwaardelijke wijs!

Äsagom das öpotom penedi. = Hij zeide, dat hij een brief zou zenden.

Ma lesag oma, üdunom ädelo atosi. = Volgens zijne bewering zou hij dit gisteren gedaan hebben.

Een twijfel of onzekerheid wordt in het Volapük aangeduid door **-la** (met het verbindingssteeken) achter het werkwoord te plaatsen.

Sagom, das odunom-la tävi gretik. = Hij zegt, dat hij een groote reis zal maken (maar ik betwijfel het, of hij dat doen zal).

TELWOORDEN (vervolg).

De randschikkende telwoorden worden gevormd door **-id** achter aan het hoofdtelwoord te hechten.

balid = eerste,
telid = tweede,

tumid = honderdste,
milbalid = 1001ste.

UITROEPENDE VOORNAAMWOORDEN.

De uitroepende voornaamwoorden zijn:

kiom! (m.); **kiof!** (vr.); **kion!** (onz.); **kios!** (onzakelijk) = wat een! welk een!

Tot deze voornaamwoorden behooren ook het tusschenwerpsel: **kio!** en de met **kio-** samengestelde woorden:

O fred kion! = Welk een vreugde!

Kio reinos! = Wat regent het!

Kiojönik atos binon! = Wat is dit mooi!

adel = de dag van heden,

amul = de loopende maand,

bäldot = ouderdom, leeftijd,

bü = voor (van tijd),

datuvön = uitvinden,

del = dag,

demü = voor, met het oog op,

dü = gedurende,

düp = uur,

fred = vreugde,

glorik = heerlijk,

gluf = handschoen,

ibä = want,

kimödötid? = hoeveelste?,

komotadom = gemeentehuis,

kredön = gelooven,

lafab = alfabet,

lesag = bewering,

lesagön = beweren, verzekeren,

lesi! = zeker!,

ma = volgens,

magifik = prachtig

nimagad = dierentuin,

nun = mededeeling, bericht,

nunön = mededeelen,

redik = rood,

saidik = voldoende,

sevön = weten,

stom = weer,

studön = studeeren,

täv = reis,

tefädo = respectievelijk,

tim = tijd,

tonat = letter,

tü = op (van tijd),

usio = daarheen,

va = of,

vaken = vacantie,

vemik = hevig,

vig = week,

visedik = slim, schrander,

vög = stem,

ye = echter.

Leer de dagen van de week, die op bladzijde 6 voorkomen!

29.

Zijn zij gisteren in het gemeentehuis geweest? Dit weet ik niet, maar zij hadden mij medegedeeld, dat zij daarheen zouden gaan. Volgens hunne mededeeling zouden zij vóór vandag in het gemeentehuis geweest zijn. Zijn neef Jan zeide, dat hij handschoenen zou koopen, als hij het geld hiervoor van zijne tante had gekregen. Ik weet echter niet of (= va) hij het gekregen heeft (maar ik betwijfel het).

30.

Ügolob ädelo lü nimagad, ab no egolob usio. Igoloböv ädelo lü nimagad, if stom ibinonöv jönik; ye äreinos ädelo vemiko. Delis kimödötik vig labon-li? Velis. Vedel binon del folid viga. Man kiom! Delis kiojönik elabobs! Lesagom, das estudom-la adelo dü düps fol. Kredol-li, das ekanitom so gudiko? Si! ibä labom vögi gudik.

31.

Den hoeveelsten (vertaal: den hoeveelsten dag van de loopende maand) hebben wij vandaag? De hoeveelste (vertaal: de hoeveelste dag van de maand) is het vandaag? (vertaal: is de dag van heden of: is het heden)? Wij hebben vandaag den 23sten Augustus (vertaal: den 23sten dag van Augustus). Het is vandaag de 17ste October. De ij is de 25ste letter van het alfabet. Wat hebben wij een heerlijke vacantie gehad! Wat een prachtige schilderij!

32.

Tü d. (= del) 31id mätzula yela: 1879 el ‚J. M. Schleyer‘ edatuvom Volapüki. Binos adelo d. teldegid novula. Mudel telid amula binon d. degkilid dekula. Kiomagifikis rosadis redik egivol obe! Kiovisedik hipul at binom demü bäldot oka! Gidetol, ödunob atosi, ab no elabob timi saidik pro atos. Lesi! edunoböv atosi, if ilaboböv timi. Sudel, tudel e dödel binons tefädo dels balid, kilid e lulid viga.

X.

HET WERKWOORD (vervolg).

De lijdende vorm wordt uitgedrukt door in den tegenwoordigen tijd **pa-** en in alle andere tijden **p-** vooraan het werkwoord te hechten.

pastimön = geëerd worden
pestimön = geëerd (geworden) zijn
postimön = geëerd zullen worden
palogöl = gezien wordende
pälogöl = (die gezien werd)
pelogöl = gezien (zijnde)
paflapob = ik word geslagen
paflapol = gij wordt geslagen
paflapom = hij wordt geslagen
pästümobs = wij werden geacht
pästümols = gijl. werdt geacht
pästümoms = zij (m) werden geacht
pelilof = zij is gehoord
pelilon = hij, zij, het is gehoord
peliloy = men is gehoord
pivisitofs = zij (vr.) waren bezocht
pivisitons = zij waren bezocht
poglidob = ik zal gegroet worden
poglidol = gij zult gegroet worden
puremon = het zal gekocht zijn
puremons = zij zullen gekocht zijn
Buk pepelon-li? = Is het boek betaald?
Fluks popelons-li? = Zullen de vruchten betaald worden?

TELWOORDEN (vervolg)

balido = ten eerste,	kilido = ten derde,
telido = ten tweede,	...
folna = viermaal,	mälna = zesmaal,
lulna = vijfmal,	...
velnaik = zevenmalig,	zülnaik = negenmalig,
jölnaik = achtmalig,	...
kilsotik = drieërlei,	velsotik = zevenderlei,
folsofik = vierderlei,	...
luldil = een vijfde (deel),	degdil = een tiende deel,
mäldil = een zesde (deel),	...

folna fol binos degmäl = viermaal vier is zestien.
jöldils kil = drie achtste,
zöldils fol = vier negende.

beitön = bijten,	niludo = vermoedelijk,
bled = blad, vel,	Nedänik = Nederlandsch,
bokil = doosje,	ovigo = de volgende week,
böd = vogel,	päm = schrift,
cedön = denken, van meening zijn,	pänan = schilder,
dredön = bang zijn, vreezen,	pänön = schilderen,
fa = door,	pelön = betalen,
fanön = vangen,	penamaneodot = schrijfbehoeft,
fälön = vellen,	plitülük = aardig,
ga = toch,	potapapür = postpapier,
glidön = groeten,	pöträt = portret,
he! = he!,	primön = beginnen,
kikodo? = waarom?,	sevädik = bekend,
kisotik? = wat voor?,	sio = wel,
kitimo? = wanneer?,	stimön = eeren,
köv = couvert, omslag,	stümön = achten,
labü = met,	tumödik = teveel,
lid = lied,	valasotik = allerlei,
manil = mannetje,	ven = toen,
mäniotön = vermelden,	vokön = roepen,
moflitön = wegvliegen,	vomil = vrouwtje,
mosumön = wegnemen,	ya = reeds.
mug = muis,	

33.

Gij wordt geroepen. Ja, ik hoor het. Waarom wordt gij geroepen? Ik weet het niet. Zij heeft een mooi lied gezongen. Dit lied is door allen gehoord. Hebt gij het ook gehoord? Zullen deze boomen geveld worden? Ja, zij zullen alle geveld worden; de volgende week zullen alle geveld zijn. De muis werd door de kat gebeten. De vogels vlogen alle weg, toen de kat kwam; zij waren bang dat zij door haar gevangen zouden worden.

34.

Fa kin däsinot at pedäsinon-li? Fa son oba, däsinom vemo plitülük. Manils pedäsinoms gudiko, ab vomils no. Buk at ya pereidon-li fa ol? Nö! no nog. Kitimo poreidon-li fa ol? Atosi no nog sevob, niludo oprimob odelo ad reidön oni. Fa kin pöträt at pepänon-li? Fa pänan Nedänik sevädik: 'Van Dijk'. He! om no labom-li podis? Äcedob-la, das pods piremons fa om. Si! iremom ga sio (ga sio = ook) podis, ab pemosumons fa hipuls neplütülük.

35.

Wat (= kinis) hebt gij gekocht? Ik heb gekocht ten eerste inkt, ten tweede honderd vel postpapier, ten derde honderd couverten, ten vierde een doosje pennen (vertaal: één doosje met pennen) en ten vijfde twaalf schriften. Hoeveel is zeven maal acht? Zeven maal acht is zesenvijftig.

Het elfde deel van (van = de of = ela) negenennegentig is negen. Zij heeft haar zusje driekwart van den appel gegeven.

36.

Eremob dinis tumsotik, binos tumödik ad mäniotön onis valik. Dinis kisotik eremol-li? O! dinis valasotik: klots, fluks e penamaneodots. Esagob sio kilna ome, das mutom dunön atosi, ab no dalilom. If binomöv son oba, pepönomöv fa ob demü atos. Zülna degtel balion kiltumfoldeg-lulmil mältumveldegzül binos baltumbaldegbal balion baltumbaldegbalmil baltumbaldegbal.

XI.

HET WERKWOORD (vervolg).

Men onderscheidt in 't Volapük de volgende werkwoordsoorten:

1. Afhankelijke werkwoorden (hulpwerkwoorden):

kanön = kunnen, **leadön** = laten (niet verhinderen),
dalön = mogen, **koedön** = laten (veroorzaken),
bleibön = blijven, **büedön** = laten (gebieden).
klülädön = blijken,

Deze werkwoorden vormen met andere werkwoorden (welke dan niet door het voorzetsel: **ad** worden voorafgegaan) samengestelde werkwoorden.

kanön svimön = kunnen zwemmen,
dalön spatön = mogen wandelen,
bleibön laispikön = blijven doorspreken,
büedön kömön = laten komen.

2. Zelfstandige werkwoorden.

Deze worden verdeeld in:

I. Onovergankelijke (intransitieve) w.w. en

II. Overgankelijke (transitieve) w.w.

De Onovergankelijke werkwoorden worden onderverdeeld in:

a. Onpersoonlijke werwoorden:

reinön = regenen, **grälön** = hagelen,
frodön = rijpen, **nifön** = sneeuwen.

b. Eigenlijke onovergankelijke werkwoorden:

golön = gaan, **slipön** = slapen,
stanön = staan, **seatön** = liggen.

c. Koppelwerkwoorden:

binön = zijn, **blebön** = blijven,
vedön = worden, **sümedön** = gelijken op.

Deze werkwoorden worden met het naamwoord verbonden, dat in den eersten naamval staat en het getal van het onderwerp aanneemt.

Binom fizir = Hij is officier.

Cils vedons gretiks = De kinderen worden groot.

De overgankelijke werkwoorden worden onderverdeeld in:

a. overgankelijke werkwoorden, die alleen een lijdend voorwerp hebben.

flapön = slaan, **glidön** = groeten.
cöpön = hakken,

b. overgankelijke werkwoorden, die zoowel een lijdend als een belanghebbend voorwerp hebben.

sagön = zeggen, **givön** = geven,
penön = schrijven,

c. overgankelijke werkwoorden, die twee lijdende voorwerpen hebben.

nemön = noemen, **zanädön** = uitschelden voor.
cälön = benoemen tot,

ad = te, om te,
äl = op, naar,
äsif = als of,
badik = slecht,
blebön = blijven,
bos = iets,
böväd = bak,
büedön = laten (gebieden),
cavön = gapen,
cälön = benoemen tot,
cöpön = hakken,
dalön = mogen,

däspërikön = tot wanhoop brengen,
dekluinön = afvegen,
disnufön oki = schuilen,
dönu = weer,
filamahitik = brandend heet,
filik = vurig, brandend,
fin = einde,
fizir = officier,
flom = voorhoofd,
fomälön = zich voorstellen,
frodön = rijpen,
gifön = gieten,
grälön = hagelen,
hitik = heet,
jadaflan = schaduwzijde,
jenöfo = in werkelijkheid,
jüs = totdat,
kiofagik! = wat ver!,
kiovamik! = wat warm!,

kludo = dus,
klülädön = blijken,
koedön = laten (veroorzaken),
laispikön = doorpraten,
leadön = laten (niet verhinderen),
lebavet = voorschoot,
leklärön = bliksemen,
linumik = linnen,
lokön = zich spiegelen,
löädön = opstaan,
luman = kerel,
me = met,
mistomül = (onweers) bui,
nämätü = op gezag van
nemön = noemen,
nenmiserik = onbarmhartig,
nidülön = glinsteren,
nifön = sneeuwen,
nuf = dak,
pavaston = straatsteen, kei,
poszedel = namiddag,
proibön = verbieden,
puinädön = bepoederen,
pülatimil = oogenblik,
reinajelöm = paraplu, regenscherm,
sanan = dokter, geneesheer,
saunik = gezond, beter,
saunön = gezond zijn,
säg = droogte,
seatenidükön = uitspannen,
sefik = veilig,

sekü = van, ten gevolge van,
semik = zekere,
sevädan = bekende, kennis,
slipön = slapen,
smalaplöm = kroosje,
sol = son,
sonil = zoontje,
spär = musch,
spikamamod = spreekwijze,
stanön = staan,
stebedön = afwachten,
stomägakatar = maagcatarrh,
sturareinön = stortregen,
sulüd = zuiden,

sümedön = gelijken op,
svietön = schijnen,
svimön = zwemmen,
tonärön = donderen, onweeren,
tuvemik = te hevig, te erg,
vat = water,
vedön = worden,
ven = als,
vinabiün = wijnpeer,
vönädik = oud,
ya = al,
zanädön = uitschelden voor,
zispätön = rondwandelen,
zugön = lopen.

37.

Het heeft gesneeuwd. Het is koud. Willem is ziek. Wij zullen den dokter laten komen. Is de dokter gekomen? Ja, hij zeide ons, dat Willem maagcatarrh had. Hij moet in bed (opmerking: het werkwoord moet hier met een ander werkwoord aangevuld worden) totdat hij weer beter zal zijn. Als hij beter is, mag hij weer opstaan. Haar zoontje wilde naar den dierentuin gaan. Zij heeft het daarheen laten gaan. Hij heeft haar verboden dit te doen, maar zij deed het toch.

38.

SEVÄDAN VÖNÄDIK. Kiovamik äbinos, e kiofagik.

Äbinos poszedel filamahitik fridela in zif Nedänik semik; äbinos so hitik e so filik, das spärs su nuf äcavons: bos, kelos nämätü spikamamod Nedänik äbinon hit gretikün, keli kanoy fomälön. Sol äsvieton nenmiseriko ini süts ed älokon nidülölo (älokon nidülölo = glinsterde) su pavastons sekü säg pipuinädöls (= poeierig geworden).

39.

Het weer wordt slecht. Het gaat (vertaal: zal) onweeren. Ja, ik geloof ook, dat het zal bliksemen en doneren. Het regent al, laat ons de paraplu's opzetten. Neen, het wordt te erg, laat ons schuilen! Het stortregent, het is, alsof het water met bakken uit den hemel gegoten wordt. Wij staan (vertaal: zijn) hier veilig, wij zullen hier het einde van de bui afwachten.

40.

In süts ut, kels äzugons äl sulüd, e kels kludo no älabons jadaflani, ädäspërükön jenöfo beigolanis. Lumans, kels äzispatoms ko smalaplöms e vinabüns, ädekluinoms tü pülatimils valik flomis okas me lebavets linumik oksik.

XII.

TELWOORDEN (vervolg).

0,1	= dim	of degdil bal ,
0,01	= zim	of tumdil bal ,
0,001	= mim	of mildil bal ,
0,000.1	= dimmim	of degmildil bal ,
0,000.01	= zimmim	of tummildil bal ,
0,000.001	= balyim	of baliondil bal ,
0,000.001 ²	= telyim	of teliondil bal .

Degdil, tumdil, ... zijn zelfstandige naamwoorden, maar **dim, zim, mim, ...** zijn telwoorden. Bij het uitspreken van tiendeelige breuken worden deze laatste woorden dus **na** de cijfers genoemd.

0,3 = **kildim (degdils kil)**,

7,438 = **vel e foldimkilzimjölmmim (vel e mildils foltumkildegjöl)**.

Daar in het Volapük (bijv. bij het uitspreken van getallen) het grootere voor het kleinere wordt genoemd, wordt ook bij het schrijven van een datum gewoonlijk het jaar het eerst, vervolgens de maand, en daarna de dag vermeld. 31 December 1931 wordt dus weergegeven met: **1931, XII, 31.** of **1931, dekul, 31.** of **1931, dekula d. 31id.** (d. afkorting van **del**).

Het spreekt van zelf, dat men een datum ook op andere wijze kan schrijven, mits men slechts de regels der Wereldtaal in acht neemt. Dus: **1931, d. 31id dekula.** of **d. 31id dekula, yela: 1931.**

De tijd kan op verschillende wijzen aangeduid worden. Bijv.

Binos düp: bal = Het is één uur.

Düp mälid gödo = Zes uur 's morgens.

Düp lul e laf soaro = Half zes 's avonds.

Düpfaldil bü düp: vel = Kwart voor zeven.

Minuts deg pos düp jölid (pos düp: jöl) = Tien minuten over acht.

Tren odevegon poszedelo tü düp: tel minuts mä = De trein vertrekt 's namiddags om twee uur zes.

Leeftijd.

Bäldoti kinik labol-li? = Hoe oud zijt gij?

Labob bäldoti yelas zül. = Ik ben negen jaar.

El 'Fietje' labof lifayelis degbal. = Fietje is elf jaar oud (heeft elf levensjaren).

VOORNAAMWOORDEN (vervolg).

Tot de voornaamwoorden worden gerekend te behooren:

1. de betrekkelijke bijwoorden: **kö** (waar, op welke plaats), **kü** (in welken tijd), **vio** (hoe) en de met **vio**- samengestelde woorden: **viovemo** (hoezeer), **viomödotik** (hoeveel), . . .

2. de onbepaalde voornaamwoorden:

al = elk,	som = sommige,
an = eenig,	öm = menig.
bijvoeglijk gebruikt: alík, aník, somík, ömík.	
ek = iemand,	bos = iets,
nek = niemand,	nos = niets.

WOORDVORMING.

Bij de vorming van Volapükwoorden hebben vele woorden, die tot een zelfde soort behooren, een zelfden uitgang gekregen. De cijfers gaan, zooals wij reeds gezien hebben, uit op een **-l**, de aanwijzende voornaamwoorden op een **-f**, de dagen der week op **-del**, de maanden op **-ul**.

Zoo hebben de namen der landen als karakteristieken uitgang **-än**, die van provincies **-iän**, van eilanden **-eän**, van eilandgroepen **-uäns**, van de oceanen **-ean**, van de werelddeelen **-op**, en van de windstreken **-üd**.

Belgän = België,	Lösterän = Oostenrijk,
Danän = Denemarken,	Nedän = Nederland,
Deutän = Duitschland,	Norgän = Noorwegen,
Fransän = Frankrijk,	Preusän = Pruisen,
Grikän = Griekenland,	Rusän = Rusland,
Jveizän = Zwitserland,	Saxän = Saksen,
Kanadän = Canada,	Siberän = Siberië,
Largäntän = Argentinië,	Svedän = Zweden,
Linglän = Engeland,	Yapän = Japan,
Preusiän = Prov. Pruisen,	Saxiän = Prov. Saksen,
Borneän = Borneo,	Küraseän = Curaçao,
Gröneän = Groenland,	Selebeän = Celebes,
Kubeän = Cuba,	Yafeän = Java,
Färovuäns = Färöer,	Hebriduäns = Hebriden,
Filipuäns = Fillipijnen,	Molukuäns = Molukken.
Latlantean = de Atlantische Oceaan,	
Lindean = de Indische Oceaan,	
Nolüdagladean = de Noordelijke Ijszee,	
Pasifean = de Stille Zuidzee, de Grootte Oceaan,	
Sulüdagladean = de Zuidelijke Ijszee.	
Frikop = Afrika,	Stralop = Australië,
Merop = Amerika,	Yurop = Europa.
Siyop = Azië,	
lofüd = Oost,	sulüd = Zuid,
nolüd = Noord,	vesüd = West

De namen van steden en dorpen luiden in 't Volapük, zooals zij in hun eigen land genoemd worden.

ad = in, tot,	lodotipolan = sjouwerman, lastdrager,
ä = en (met betrekking op,	love = over,
äsä = als [hetzelfde voorwerp),	lödön = wonen,
balat = eenheid,	lunüp = lange tijd,
bem = balk,	masonan metselaar,
bladön = blazen,	met = meter,
bovül = kop, kopje,	milgram = kilogram,
böridamilig = karnemelk,	minut = minuut,
bumaskaf steiger,	modonikön = ondergaan (van sterren, enz.),
cifazif = hoofdstad,	
dan = dank,	näi = naast,
debön = schuldig zijn,	nem = naam,
devegön = vertrekken,	ön = in,
dimliät = deciliter,	pla = voor, inplaats van,
dimmet = decimeter,	pon = brug,
foloveiko = voorover,	pos = na,
föro = ooit, wel eens,	folosa = plus,
fütü = aan den voet van,	säjäfälikam = verstrooiing,
ga = wel,	skal = kop, pot,
gein = jenever,	soar = avond,
göd = morgen, ochtend,	söp = gracht,
gram = gram,	stunükön = verwondering wekken,
igo = zelfs,	stutöm = leuning,
jästäd = houding ,	sülöpikön = opkomen (van sterren, enz.),
jol = oever ,	tenikön = zich uitstrekken,
kien = knie,	topön = liggen, gelegen zijn,
kodü = wegens,	tren = trein,
kösömön = gewoon zijn,	vatiälik = waterminnend,
kubit = elleboog,	vobod = werk,
küpädik = merkwaardig,	voto = anders,
laf = de helft,	zimliät = centiliter,
lägön = doen hangen,	zügleipön = omklemmen, omgrijpen.
leigön = gelijk zijn aan,	
limed = lid (een der ledematen),	

41.

Een decimeter is een tiende deel van een meter. Een kilogram is duizend gram, één gram is dus het duizendste deel van een kilogram. Een gram wordt verdeeld in (= **ad**) duizend milligram. Een milligram is dus het duizendste deel van een gram en (= **ä**) het millioenste deel van een kilogram. Een deciliter is gelijk aan tien centiliter. 2,3456 is gelijk aan 2 eenheden, plus 3 tienden, plus 4 honderdsten, plus 5 duizendsten, plus 6 tienduizendsten.

42.

Lodotipolans, kels voto kösömoms ad lägön ön säjäfälikam vatiälik (her te vertalen met „hydrostatisch”) limedis okas love stutöms ponas – jästäd, kele deboms is ed us in Nedän (in Nedän bij de vertaling weglaten!) dani kodü nem stimöl: „baliekluivers” (= stutömituetans) – äseatoms len söpajol foloveiko etenikölo su kubits okas ko skal labü böridamilig pla gein näi oks.

43.

Nederland is groeter dan Zwitserland, en Zwitserland is groeter dan België. De Färöer liggen in den Atlantischen Oceaen. De zon komt in 't oosten op en gaat in het westen onder. Noorwegen lig in 't noorden van Europa, en Griekenland in 't zuiden. Zijt gij wel eens in Parijs (= Paris) geweest? O ja, ik heb er zelfs drie maanden (vertaal: gedurende drie maanden) gewoond. Berlijn (= Berlin) is de hoofdstad van Deutschland.

44.

Masonans pö vobod (pö vobod = op karwei) eseadöls futü bumaskaf su bem ko kubits oksik su kiens e ko nams tel oksik bovüli gretik (bovül gretik te vertalen met „spoelkom”) ezüglepöls, äbladoms love tied oksik ga telna so lunüpiko, äsä äkösömoms, e kludo küpädiküno (= opmerkelijk) ä stunükölo (= verwonderlijk) lunüpiko.

XIII.

VOORZETSELS.

De voorzetsels regeeren in 't Volapük den eersten naamval, d.w.z. dat het zelfstandig naamwoord, voornaamwoord of ander zelfstandig gebruikt woord achter het voorzetsel in den eersten naamval staat.

Zij worden onderscheiden in:

1. oorspronkelijk gevormde voorzetsels,

a = per,	in = in,
ad = te, om te,	ini = in (richting),
as = als, in hoedanigheid van,	lä = bij,
äl = op (richting aangevend),	lü = naar,
bü = voor (van tijd),	ma = naar, volgens,
da = door, doorheen,	me = met,
de = van, vanaf,	mö = in hoeveelheid van, ten getale van,
dis = onder,	näi = nevens, naast,
dü = gedurende,	nen = zonder,
fa = door,	pla = voor, in plaats van,
fo = voor (van plaats),	

plä = buiten, behalve,	to = trots, niettegenstaande,
po = achter,	tö = te (van plaats),
pö = bij, op,	tü = om, op, te (van tijd),
pro = voor,	ün = in (van tijd),
se = uit,	ünü = binnen den tijd van,
su = op,	vü = tusschen,
sus = boven,	zü = om, rondom.
ta = tegen,	

2. voorzetsels, die door achtervoeging van **-ü** van andere woorden afgeleid zijn.

büdü = op bevel van,	büd = bevel,
dajonü = op vertoon van,	dajon = het vertoonen,
dämü = ten shade van,	däm = shade,
demü = wegens,	dem = inachtneming,
domü = ten huize van,	dom = huis,
futü = aan den voet van,	fut = voet,
gönü = ten gunste van,	gön = gunst,
nemü = uit naam van,	nem = naam,
pötü = bij gelegenheid van,	pöt = gelegenheid,
suämü = ten bedrage van,	suäm = prijs, bedrag.

Tot de voorzetsels behoort ook het woord **di** om in de natuurtaalen voorkomende van eigennamen afgeleide bijvoeglijke naamwoorden weer te geven. Hierbij wordt dan de eigenaam, waarvan het bijvoeglijk naamwoord is afgeleid, onvertaald gelaten. **Flad di** ‚Leiden’ = Leidsche flesch, **Fot di** ‚Haarlem’ = Haarlemmerhout, **Kek di** ‚Deventer’ = Deventer koek, **Fromad di** ‚Edam’ = Edammer kaas.

WOORDVORMING (vervolg).

Door samenvoeging, al of niet met gebruikmaking van de verbindingsletters **-a-** of **-i-**, kunnen samengestelde woorden gevormd worden. Het al of niet gebruik van **-a-** of **-i-** hangt er van af, of het eerste lid der samenstelling een zelfstandig naamwoord is of niet. Is het eerste lid een zelfstandig naamwoord, dan krijgt dit lid een **-i-**, als het als voorwerp kan voorkomen bij een werkwoord, dat van het tweede lid gemaakt kan worden. Is dit niet mogelijk, dan wordt de verbindingsletter **-a-** gebruikt.

koapadil (koap-a-dil) = lichaamsdeel,
vödabuk (vöd-a-buk) = woordenboek,
Volapük (vol-a-pük) = Wereldtaal,
juegifabrik (jueg-i-fabrik) = suikerfabriek,
floridajonäd (flor-i-dajonäd) = bloemententoonstelling,
stonicöpan (ston-i-cöpan) = steenhouwer.

Soms kan het gebruik of van **-a-** of van **-i-** aan het samengestelde woord een verschillende beteekenis geven.

motalöf = moederliefde (liefde eener moeder)
motilöf = moederliefde (de liefde tot de moeder)
foginanihet = vreemdelingenhaat

Door eenvoudige samenvoeging (dus zonder verbindingsletter) kunnen samengestelde woorden gevormd worden,

1° als het eerste lid geen zelfstandig naamwoord is.

balston (bal-ston) = monoliet
foldil (fol-dil) = kwart,
tumyel (tum-yel) = eeuw,
oktid (ok-tid) = zelfonderricht,
oksev (ok-sev) = zelfkennis.

2° als het eerste lid een zelfstandig naamwoord is, en voorafgegaan wordt door een voorzetsel:

tavenenmedin (ta-venen-medin) = tegengift,
vütroplän (vü-trop-län) = de tropen (de heete luchtstreek)

3° als de samenstellende deelen door een voegwoord verbonden worden:

kliledof (klil-e-dof) = licht-en-donker,
jüesa (jü-e-sa) = tot en met,
pluuneplu (plu-u-neplu) = min of meer.

4° als de beide deelen der samenstelling gelijkwaardig zijn. (In zoo'n geval worden beide deelen het liefst door een scheidingsteeken gescheiden):

lampör-reg = keizer-koning,
Lösterän-Macarän = Oostenrijk-Hongarije.

balik = enkel,
balsamin = balsamine,
bamil = bankje,
bäldan = grijsaard,
beigolön = voorbijgaan,
binü = van,
blövik = blauw,
bonät = muts,
cöpön = houwen,
cün = kin,
di: = Vp. voorzetsel om van eigennamen afgeleide bijv. naamw. weer te geven,
dunetön = boodschappen doen,
dunön = verrichten, afleggen,
feilön me = verbouwen,
fig = vijg,
fikulik = moeilijk, zwaar,
flad = flesch,
flamädik = geblakerd,
föfiotränön = voortslepen,

fredaladäl = blijmoedigheid,
fredön = blij, verheugd zijn, zich verheugen,
jidünan = meid, dienstmeid,
jiklinükan = werkster,
juegabetad = suikerbiet,
julilüvadiplom = eindexamen,
julilüvaxam = eindexamen,
kegolön = meegaan,
klif = rots,
klinükön = reinigen,
kol = jegens,
komü = in tegenwoordigheid van,
körten = gordijn,
läbükön = gelukkig maken,
lenik = aan, aangetrokken zijnd,
lifabligäd = levenstaak,
livükön = losmaken
logod = gezicht,
lög = been,
matiol = violier,

mesed = loon,
neitabonät = slaapmuts,
notodön = uiten,
pamotön (lijdende vorm) = geboren worden,
pantuf = muil, pantoffel,
pärünü = stoep,
pip = pijp,
pitatedülan = kruidenier,
pläs = dan, behalve,
plöm = pruim,
plöpön = slagen,
pülik = gering,
realajul = hogere burgerschool,
sadin = zijde,
seifön = zuchten,
silanan = engel,

smökön = rooken,
soäsä = zooals, gelijk,
spel = hoop,
ston = steen,
suik = op, opgezet zijnd,
takädabam = rustbank,
takädön = rusten, uitrusten,
takedik = rustig, bedaard,
tenükön = uitstrekken,
töbo = nauwelijks,
vemik = hevig,
vob = werk, arbeid,
vokädön = uitroepen,
vönäd = oude tijd,
vönädaticimik = ouderwetsch,
zadik = teeder, innig,
zuo = bovendien.

45.

Nuttig is ieder (= alan), die zijn levenstaak met blijmoedigheid verricht, en anderen weet gelukkig te maken. Op Java en Cuba zijn vele suikerfabrieken. Men verbouwt in ons land ook suikerbieten. Zij is in de tropen geboren. Heeft hij het eindexamen van de hogere burgerschool afgelegd en is hij geslaagd? Ja, hij heeft het eindexamen behaald. Hebben zij de bloemententoonstelling in den Haagschen (vertaal: di ‚Den Haag’) diertuin gezien?

46.

Jidünans ädunetöl äkanofs töbo föfiotränön love süt cilis, kels ikegolons ön spel ad getön zuo (ad getön zuo = toe te krijgen) plömi u figi lä pitatedülan, ed änotodofs beigolölo keliedi vemik (vertaal: diep) ä zadiki kol jiklinükans, kels ko logods flamädik e ko bonäts dis cün pilivüköls äklinükofs süti (äklinükofs süti = zij deden de straat).

47.

DE JAPANSCH STEENHOUWER

Er was een man (vertaal: Een man bestond), die steenen hieuw uit de rots. Zijn werk was zeer zwaar, en hij arbeidde veel, doch zijn loon was gering, en tevreden was hij niet.

Hij zuchtte, omdat zijn arbeid zoo zwaar was. En hij riep: „och, dat ik rijk ware, om te rusten op een rustbank me gordijnen van (= binü) roode zijde”.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: „u zij (vertaal: het zal zijn) gelijk gij gezegd hebt”.

En hij was rijk. En hij rustte op een rustbank, en de gordijnen waren van roode zijde.

48.

Nek äbinon takedik, pläs is ed us bäldan balik, kel ko neitabonät blövik suik, ko pantufs blägik lenik, e ko lögs su pärünülabamil okik petenüköls, äseadom äd äsmökom pipi, komü matiöl e balsamin, fredöl dö „del stoma vönadatimik”.

XIV.
VOEGWOORDEN.

De voegwoorden worden onderscheiden in:

1. oorspronkelijk gevormde:

e (ed) = en,	ka = dan,
ä (äd) = en (met betrekking tot hetzelfde voorwerp),	klu = dus,
ab = maar,	na = nadat,
bi = omdat,	nü = nu (voegw.),
das = dat,	u (ud) = of,
sodas = zoodat,	ü (üid) = of (met betrekking tot hetzelfde voorwerp),
dat = opdat,	üf = voor het geval dat,
do = ofschoon, hoewel,	ven = als, toen,
du = terwijl,	zu = bovendien.
if = indien, als,	
e ... e ... = en ... en ... , zoowel ... als ook ... ,	
u ... u ... = of ... of ... ,	
ni ... ni ... = noch ... noch,	
noe ... abi ... = niet alleen ... maar ook ... ,	
nü ... tän ... = nu eens ... dan ... ,	

en 2. afgeleide. Men kan namelijk van andere woorden door aanhechting van -ä voegwoorden vormen:

bisä = mits,	bis (bijw.), alleen, slechts,
büä = voordat,	bü (voorz.), voor (van tijd),
güä = daarentegen,	gü (voorzug.), voor (van tijd),
kodä = daarom,	kod (zelfst. nmw.) = oorzaak,
pasä = eerst toen,	pas (bijw.), eerst,
toä = toch, nochtans,	to (voorz.), trots, ondanks,

WOORDVORMING (vervolg).

Behalve door samenvoeging van verschillende woorden, kunnen nieuwe woorden gevormd worden door toevoeging van voor- of achtervoegsels.

Enkele van deze voor- en achtervoegsels hebben wij reeds behandeld. Bijv. **hi-** en **ji-** om mannelijke en vrouwelijke wezens aan te duiden, **-an** en **-os** om personen en onzijdige woorden te vormen. Verder denke men aan

de voor- en achtervoegsels, die gebruikt worden bij de verschillende werkwoordsvormen en verbuigingen, vervolgens aan de vorming van bijvoeglijke naamwoorden, telwoorden, bijwoorden, voorzetsels, ...

De tijdaanduidende voorvoegsels: **a-**, **ä-**, **e-**, enz., worden ook gebruikt bij woorden, die een tijd aanduiden.

adel = de dag van heden,	adelo = heden,
ädel = de dag van gisteren,	ädelo = gisteren,
edel = de dag van eergisteren,	edelo = eergisteren,
odel = de dag van morgen,	odelo = morgen,
ämül = de vorige maand,	ämulo = in de vorige maand,
omül = de volgende maand,	omulo = in de volgende maand,
anu juist nu;	änu net, zoo even;
	onu dadelijk, onmiddelijk.

Andere voorvoegsels zijn:

ne- om het omgekeerde aan te duiden,	
flen = vriend,	neflen = vijand,
dumik = dof (van geluid),	nedumik = helder,
koten = tevredenheid,	nekoten = ontevredenheid.

le- verhoogt en **lu-** vermindert de beteekenis.

dom = huis,	ledom = paleis,	ludom = hut,
stul = stoel,	lestul = kansel,	lustul = kruk,
kred = geloof,	lekred = (godsdienstig) geloof,	lukred = bijgeloof,
begön = verzoeken,	lebegön = smeeken	lubegön = bedelen.

da- geeft een intensievere beteekenis aan het woord.

binön = zijn,	dabinön = bestaan,
bükön = drukken,	dabükön = uitgeven,
getön = ontvangen,	dagetön = verkrijgen,
jonön = wijzen,	dajonön = toonen,
labön = hebben,	dalabön = bezitten,
vedön = worden,	davedön = ontstaan.

Woorden, die met **dale-** (dus: **da-** en **le-**) gevormd worden, hebben uit den aard der zaak een nog sterkere, een nog intensievere beteekenis.

büd = bevel,	lebüd = commando,	dalebüd = edict,
dük = hertog,	ledük = groothertog,	daledük = aartshertog,
fat = vader,	lefat = grootvader,	dalefat = overgrootvader,
stüm = achtung,	lestüm = hoogachtung,	dalestüm = eerbied.

ni- beteekent: binnen (onder).

plö- = buiten (boven).

niklot onderkleedingstuk
niblit onderbroek

plöklot bovenkleedingstuk,
plöjuk overschoen.

lu- geeft een lossere en **lū-** een door trouwen verkregen familieband aan.
mot = moeder, **lumot** = stiefmoeder, **lūmoeder** = schoonmoeder,
daut = dochter, **ludaut** = stiefdochter, **lūdaut** = schoondochter.

ze- geeft het midden aan.

del = dag, **zedel** = middag,
neit = nacht, **zeneit** = middernacht,
veg = weg, **zeweg** = middenweg.

ru- betekent: oorspronkelijk, oer-.

tim = tijd, **rutim** = oertijd,
fot = bosch, **rufot** = oerbosch,
fom = vorm, **rufom** = oervorm.

läx- is het Hollandsche ex-, oud-:

sifal = burgemeester, **läxsifal** = exburgemeester,
profäsoran = professor, **läxprofäsoran** = oud-professor.

alseiman = wie ook, **monitön** = rijden,
beigolädön = voorbijtrekken, **nedamütovik** = onbedwingbaar,
big = dikte, het dik zijn, onweerstaanbaar,
bigik = dik, **nedetio** = naar links,
bladön = blazen, puffen, **nemödik** = weinig,
blöt = borst, **nonik** = geen,
detio = naar rechts, **pebön** = kloppen,
donio = naar beneden, **pinäd** = gezetheid, zwaarlijvigheid,
ebo = juist, **plonön** = klagen,
favükön = verdrieten, **plu** (bijw.) = meer,
filädön = verschroeien, **sedön** = zenden,
goldik = gouden, **seiman** = de een of ander,
hit = hitte, **senäl** = (innerlijk) gevoel,
jafäb = schepsel, **sigikön** = dor worden,
jonülön = toonen, doen blijken, **solajelöm** = zonnescherm,
kap = hoofd, **somik** = dergelijke, zulke,
keliedön = medelijden hebben, **stomastad** = weersgesteldheid,
kipön = houden, **stral** = straal,
klien = neiging, **sufidön** = uithouden, verdragen,
kofön = spotten, **sufön** = lijden,
kravat = das, **suvo** = dikwijls,
lad = hart, **süükön** = opwekken,
lätik = laatst, **svolön** = opbollend, opgezet zijn,
lelogam = beschouwing, **tak** = rust,
livükön = losmaken, **taked** = bedaardheid,
löpio = naar boven, **talaglöp** = wereldbol,
lülögön = aankijken, **taled** = aardrijk,
monitan = ruiter, **teaf** = het stikken,
nämäd = macht, **tu** = te; **tu mödik** = te veel,

valöpio = overal heen, **volanef** = het mensdóm,
vam = warmte, de wereld,
veratik = waar, **yebasprotian** = grasscheut,
vet = zwaarte, **yeg** = vorwerp,
vo = waarlijk, voorwaar, **yilädön** = opgeven,
ze = nog al.

49.

En de koning des lands toog voorbij (vertaal: trok voorbij) met ruiters voor zijn wagen. En ook achter den wagen waren ruiters, en men hield het gouden zonnescherm boven het hoofd van dan koning.

En toen (= ven) de rijke man dit zag, verdroot het hem, dat er („er” bij de vertaling weglaten) geen gouden zonnescherm werd gehouden boven zijn hoofd. En tevreden was hij niet.

Hij zuchtte, en riep: „ik wenschte koning te zijn”. (vertaal „ik wenschte te zijn” door: „ware ik”).

En er kwam een engel uit den hemel, en zeide: „u zij gelijk gij gezegd hebt”.

En hij was koning. En voor zijn wagen reden vele ruiters, en ook waren er ruiters achter zijn wagen, en boven zijn hoofd hield men het gouden zonnescherm.

50.

Pö stomastad somik laboy vo keliedi tu nemödiki kol mens bigik. Binos veratik, das suvo süükons pö ol senäli vama e teafa, ebo ven ol me tak e taked ekanol ze sufidön hiti, dub kömön bladölo ed ai dönu bladölo lä ol, e dub jonülön klieni nedamütovik ad livükön kravati okas, du lülogons oli me logs esvolöl (= uitpuilend); ab binos i veratik, das jafäbs at sufons vemiko.

51.

En de zon scheen met heete stralen, en verbrandde (vertaal: verschroeide) het aardrijk, zoodat de grasscheut dor werd.

En de koning klaagde, dat de zon hem schroeide in het gelaat, en macht had boven hem (vertaal: en macht had meer dan hij). En tevreden was hij niet.

Hij zuchtte, en riep: „ik wenschte de zon te zijn”.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: „u zij gelijk gij gezegd hebt”.

En hij was de zon. En hij zond zijn stralen naar boven en naar beneden, naar de rechterzijde en naar de linkerzijde, en alom (vertaal: overal heen).

En hij verschroeide den grasscheut op het aardrijk, en het gelaat der vorsten, die op de aarde waren.

52.

O mans bigik e voms bigik talaglöpä (= wereldrond) at! va ols ün yels lätik nog ekanols logön kienis e futis olsikis, u va emutols yilädön ya lunüpiko lelogami läbüköl yegas at; igo if alseiman volanefa kofonöv-la bigi olas, pinädi olas, veti olas: in blöt ela ‚Hildebrand’ lad keliedöl ai pebon pro ols.

XV.
TUSSCHENWERPSELS.

adyö! = adieu! vaarwel!	o! = o!
ag! = ach!	ö! = ei!
fi! = foei!	rö! = een, twee, drie!
ha! = ha!	si! = ja!
he! = he!	sö! = st!
nö! = neen! =	yö! = hoezee! hoera!

Door aanhechting van **-ö** kunnen ook van andere woorden tusschenwerpsels gevormd worden.

danö! = dank je!	prüdö! = voorzichtig!
fümö! = zeker!	seilö! = stil!
glidö! = dag! gegroet!	spidö! = gauw!
liedö! = helaas!	stopö! = halt! ho!

WOORDVORMING (vervolg).

fi- = tot het einde,	fifidön = afeten,
fibanön = afbaden,	fisagön = uitzeggen.
fidunön = afhandelen,	
fe- = verbruik, vernietiging,	
fefidön = opeten,	fenibön = versnoepen,
fepledön = verspelen,	fefilön = verbranden.
fea- = verplaatsing,	
feapladön = verplaatsen,	feaplanön = verplanten,
fealotädön = verhuizen,	fefilön = verbranden.
fa- = afwezigheid,	
fabinön = afwezig zijn,	fabilbön = wegblijven.
dä- = stukgaan,	
däbreikön = in stukken breken,	däfalön = kapot vallen.
dei- = dood ten gevolge hebben,	
deibludön = doodbloeden,	deiflapön = doodslaan.
fäi- = sluiting,	mai-..=. opening.
fäilökön = dichtsluiten,	mailökön = opensluiten,
fäiklufön = dichtspijkeren,	maibrekön = opengereken.
nü- = richting in iets,	
nübladön = inblazen,	nnüflumön = instroomen.

du- = doorheen,	duveigön = doorvoeren.
dudranön = doordringen,	
lai- = voortduur,	laispikön = doorspreken.
laipenön = doorschrijven,	
ke- = met, mede,	keblinön = medebrengen,
kelied = medelijden,	ketonön = medeklinken
kemen = medemensch,	
do- = naar omlaag, neerlegging,	
docöpön = omhakken,	dolagön = neerhangen.
dofalön = neervallen,	
la- = opneming van iets,	
lakobükön = opzamelen,	lasumön = opnemen,
büa- = voor, voordoen,	sö- = na, nadoen.
büasagön = vóorzeggen,	sösagön = nazeggen,
büakanitön = voorzorgen,	sökanitön = nazingen.
Be- komt vrijwel overeen met het Nederlandsche voorvoegsel be- . Met dit voorvoegsel worden werkwoorden overgankelijk ten opzichte van voorwerpen, die in den derden naamval staan of door een voorzetsel met de rest van den zin verbonden zijn.	
golön su veg = op den weg loopen,	begolön vegi = den weg beloopten,
lödön in dom = in een huis wonen,	belödön domi = een huis bewonen,
givön eke bosì = iemand iets geven,	begivön eki = iemand begiftigen,
ladetön eke bosì = iets aan iemand adresseeren,	beladetön eki = iemand beadres- seeren.,
bigükumön = dikker maken,	grünikön = groen worden,
bludasirkulam = bloedsomloop,	jenön = geschieden, gebeuren,
dämik = schadelijk,	jep = kudde,
deadön = sterven,	kodön = veroorzaken,
digädön = verdienen,	koskömön = ontmoeten,
distukön = verwoesten,	küpön = bewerken, gewaar worden,
fanädön = opvangen,	läb = geluk,
fäkädäl = opwinding,	lefog = wolk,
fäkädikam = opwinding,	leklikülön = klateren,
feilän = landouw,	mod = wijze, manier,
flum = stroom,	modugön = wegvoeren,
flumed = rivier,	mögik = mogelijk,
gästion = congestie,	mufön = zich bewegen,
gejokön = terugstuiten,	

natäl = aard, natuur,
näm = sterkte, kracht,
neföro = nooit,
nendas = zonder dat,
nensekik = ijdel, onwerkzaam,
nilud = vermoeden,
paopläg = beroerte,
pinädik = = gezet,
plad = plaats,
pladön = plaatsen,
pösod = = persoon,
privilegäb = bevoorrechte,
rein = regen,
röletan = nabestaande, bloedverwant,
rübükön = bederven,
stigädön = aansporen,

sui = op (richting),
svolikön = zwellen,
tadunön = weerstaan,
tal = aarde,
temunön = getuigen, verklaren,
tof = drup, druppel,
too = desalniettemin,
tuvat = overstrooming,
vemükön = hevig maken,
vero = volstrekt,
vineg = wenk,
vöd = woord,
yeb = gras,
yilidön = wijken,
zun = toorn, drift,
zunikön = toornig worden.

53.

En een wolk stelde (vert: plaatste) zich tusschen de aarde en hem, en de stralen van de zon stuitten daarop terug.

En hij werd toornig dat zijner macht weerstaan werd (vert: omdat zijn macht weerstaan werd, of: omdat men tegen zijn macht weerstond), en hij klaagde dat die wolk machtig was boven hem (vert: machtiger was dan hij). En tevreden was hij niet.

Hij wilde de wolk zijn, die zoo machtig was.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: „u zij gelijk gij gezegd hebt”.

En hij werd een wolk, en plaatste zich tusschen de zon en de aarde, en ving de stralen op, zoodat het gras groen werd.

En de wolk regende in (vert: liet regenen met [zie les XI !] groote druppen op (= sui) het aardrijk, en deed (= koedön) de rivieren zwellen, en overstroomingen voerden de kudden weg.

En hij verwoestte door veel waters het veld (= feilän).

54.

Bevü pösods pinädik timas lätik söl: „Mr. Hendrik Johannes Bruis’ ädigädöm ad labön, do no pladi balid, ga i pladi. Äbinom balan privilegäbas et, tefü kelans neföro dalos jenön, das koskömons sevädani vemo vönädiki, nendas vöd balid atana lü ons binon: „Kio evedol bigik!” du alan, kel dü vigš tel no elabon läbi ad lelogön logodis onsik, temunon ones, das dönu evedons bigikums.

55.

En hij (vert: de regen) viel neer op (= sui) een rots, die niet week. En hij klaterde in (= me) groote stroomen, maar de rots week niet.

En hij werd toornig omdat de rots niet wijken wilde, en omdat de sterkte van zijn stroomen ijdel was. En tevreden was hij niet.

Hij riep: „aan die rots is macht gegeven boven mij (vert: meer dan aan mij). Ik wenschte die rots te zijn”.

En er kwam een engel uit den hemel die zeide: „u zij gelijk gij gezegd hebt”.

En hij werd rots, en bewoog niet als de zon scheen, en niet als het regende.

56.

Äbinom balan läbikanas et, kels dub vinegs mil röletanas oksik, küpons das, ma nilud vemik atanas, odeadons sekü paopläg, e kels too pastigädons fa natäl okas, ad dunön, ad fidön e ad drinön utosi valik, kelos vero binon dämik, kelos bigükumon, kelos kodon gästioni, e kelos pö mods mögik valik vemükon (vemükön = aanzetten) bludasirkülami. Äbinom balan läbikanas, kels, ven labons dub pinäd oksik hitüpo senäli vama, i labons ed ün nifüp ed ün hitüp senäli vama dub zun, fäkädäl e fäkädikam (vert.: agitatie).

XVI.

WOORDVORMING (vervolg).

Wij hebben reeds gezien dat de werkwoorden in de onbepaalde wijs op -ön uitgaan. Met dien uitgang kunnen nu van de meest verschillende woorden werkwoorden gevormd worden. Bijv:

balön = vereenigen, **telön** = verdubbelen, van de telwoorden: **bal**, **tel**, ...

keolön = met je en jou aanspreken; **keorön** = met u aanspreken, van de persoonlijke voornaamwoorden: **ol** en **or**.

nosön = nietig zijn, **nosikön** = te gronde gaan, **nosükön** = vernietigen, van het onbepaalde voornaamwoord: **nos**.

noön = ontkennen, **pluön** = meer zijn, overtreffen, van de bijwoorden: **no** = niet, **plu** = meer.

taön = tegen zijn, **züön** = omringen, van de voorzetsels: **ta** = tegen, **zü** = rondom.

siön = bevestigen, **viön** = weklagen, van de tusschenwerpsels: **si!** = ja! **vi!** = wee!

golön = gaan, **seadön** = zitten, **drimön** = droomen, **penön** = schrijven, **logön** = zien, van de zelfstandige naamwoorden: **gol** = het gaan, de gang, **sead** = het zitten, **drim** = de droom, **pen** = de (schrijf)pen, **log** = het oog.

Bij vele werkwoorden duidt de stam, als zelfstandig naamwoord, de werking van die werkwoorden aan:

golön = gaan, **gol** = het gaan, de gang,

seadön = zitten, **sead** = het zitten.

Waar die niet het geval is, kunnen door aanhechting van **-am** aan den stam van die werkwoorden, zelfstandige naamwoorden gevormd worden, om de werking aan te duiden: **drimön** = dromen, **drim** = droom, **drimam** = droomerij.

pen = de pen, **penön** = schrijven, **penam** = het schrijven, de schrijverij, **log** = het oog, **logön** = zien, **logam** = het zien.

Onder de bovenstaande voorbeelden hebben wij drie werkwoorden ontmoet, namelijk: **nosön**, **nosikön** en **nosükön**, die all drie van **nos** zijn afgeleid en wel respectievelijk door aanhechting van **-ön**, **-ikön** en **-ükön**. Van de laatste twee uitgangen beteekent nu **-ikön** het worden, ontstaan, en **-ükön** het maken, het veroorzaken van iets.

red = de roode kleur, **redön** = rood zijn, **redikön** = rood worden, **redükön** = rood maken;

fin = einde, **finön** = uit zijn, **finikön** = uitgaan, eindigen, **finükön** = een einde maken aan;

fen = vermoedheid, **fenön** = moede zijn, **fenikön** = moe worden, **fenükön** = moe maken, afmatten.

De achtervoegsels: **-il** en **-ül**. Met **-il** worden verkleinwoorden gevormd: **dogil** = hondje, **sonil** = zoontje, **bosil** = ietsje.

Met **-ül** worden woorden gevormd, die naast eenige verkleining, of lieflijkens, of verjonging, dikwijls tevens een wijziging in de beteekenis verkrijgen. Zoo wordt het jong van een dir door **-ül** aangeduid.

flap = slag, **flapil** = een kleine slag, **flapül** = (maat)slag, (pols)slag;

vom = vrouw, **vomil** = vrouwtje, **vomül** = juffrouw, mejuffrouw;

giv = de gave, het geven, **givül** = toekenning;

mot = moeder, **motil** = moedertje, **motül** = mama;

nim = dier, **nimil** = diertje, **nimül** = jong (van een dier);

leon = leeuw, **leonil** = leeuwje, **leonül** = welp.

Om personen aan te duiden kan men over vier achtervoegsels beschikken:

-an voor personen, die iets zijn, die iets doen;

-el voor personen, die iets maken;

-al voor personen van hoogen stand, waardigheid of verdienste;

-äb voor personen, die als het ware de werking ondergaan, van het werkwoord, dat van het grondwoord kan afgeleid worden.

melan = zeeman, **gadan** = tuinman, **tidan** = onderwijzer, **presidan** = voorzitter

bodel = broodbakker, **möbel** = meubelmaker, **vabel** = wagenmaker, **säedel** = zadelmaker,

general = generaal, **papal** = paus, **presidal** = president (staatshef), **poedal** = dichtervorst;

depütäb = afgevaardigde, **depütön** = afvaardigen;

fanäb = gevangene, **fanön** = vangen;

lesedäb = endeling, **lesedön** = zenden (voor een opdracht, voor een missie).

In aansluiting hieraan zij hier vermeld, dat de achtervoegsels: **-ian** en **-iel** gebruikt worden voor voorwerpen, of werktuigen, die iets doen of iets voortbrengen. (De **i** in **-ian** en **-iel** is ontleend aan de **i** in **din** = ding).

malian = seingever, **jonian** = wijzer (van de klok),

peäniel = speldenmachine, **klufiel** = spijkermaker.

bambudastaf = bamboes, wandel-
stok van bamboe,

benomeug = welwillendheid,

benö! = nu! wel!,

bepenön = beschrijven,

bligäd = opgave, thema,

boatajuk = klomp,

bom = been, bot,

brad = arm,

bunülön = huppelen,

bür = kantoor,

cid = beitel,

damütön = bedwingen,

demön = in aanmerking nemen,
letten op,

disik = onderstaan,

dispenön = teekenen, onder-
teekenen,

dünan = knecht, bediende,
dienaar,

düniälik = dienstwillig,

fibik = zwak,

fimükön = vastzetten,

flab = lap,

föfobinön = uitsteken,

fög = hamer,

gespikön = antwoorden,

glöpöfik = rond,

gnob = knop,

gudö! = goed!,

hitüpatim = zomertijd,

jästam = beweging,

joikön = stooten,

kitopo? = waar?

knopahog = knoopsgat,

komandön = aanbevelen,
komitätan = commissionair,

kubitatop = plaats van den
elleboog,

küpovik = merkbaar,

läten = geel koper,

löpo = boven,

luhät = pet,

maged = gestalte,

medü = door middel van, door,

mödo = veel,

naed = keer, maal,

nemapenät = handteekening,

neskilik = onhandig,

nesufädiko = ongeduldig,

nilü = in de nabijheid van,

nügolöp = ingang,

platik = plat,

plögun = overjas,

pokasärvätül = zakdoek,

polön = dragen,

pödü = achter,

sadinik = zijden,

sakäd = valies,

säkön = vragen,

seivön = kennis maken met, nota
nemen van,

selidöp = winkel,

sirkülapenäd = circulaire,

sliv = mouw,

spionalokil = vensterspiegeltje,
spion,

sütahipul = straatjongen,

svinibecöpan = spekslager,

tipik = puntig,

tipotacop = houweel,	viorik = ivoren,
topikön = zich vestigen,	vüüm = schoot,
töbik = moeielijk, inspannend,	yäk = kiel, buis,
valör = effect,	yelovik = geel,
vegü = langs,	ze = omstreeks,
vetik = zwaar,	zuo = daarenboven.

57.

En daar kwam een man met houweel, en met puntigen beitel, en met zwaren hamer, die steenen hieuw uit de rots.

En de rots zeide: „wat is dit, dat die man macht heeft boven mij, en steenen houwt uit mijn schoot?” En tevreden was hij niet.

Hij riep: „Ik ben zwakker dan deze, ik wenschte die man te zijn”.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: „u zij gelijk gij gezegd hebt”.

En hij was een steenhouwer. En hij hieuw steenen uit de rots, met (= ön) zwaren arbeid, en hij arbeidde zeer zwaar (= töbiko) voor weinig loon, en hij was tevreden.

58.

Söl: „Mr. Hendrik Johannes Bruis’ ämufom ün poszedel fridelik filamahitik löpo pebepenöl ze tü düp lulid vegü bal sütas zifa, keli no enemob, ed atosi ädunom, ädemölo hiti dela e magedi oka, mödo tu vifiko. Äkipom in bal namas häti oka, ed in votik pokasärvätül sadinik yelovik oka sa bambudastaf okik labü gnob viorik glöpöfik, gnobi kelik äjoikom pö naeds mödik dub jästam neskilik (= schutterig) ta kap oka, ven ävilom gebön pokasärvätüli.

59.

CIRCULAIRE

Kantoor:

Heerengracht 300.

AMSTERDAM (C.) 1 Mei 1930.

M.H.

Bij dezen heb ik de eer U mede te deelen, dat ik mij alhier heb gevestigd als **Commissionair** in (lees: van) **Effecten**.

Terwijl ik mij in Uwe welwillendheid aanbeveel, en U verzoek van mijne onderstaande handteekening nota te nemen, teeken ik met de meeste achting,

Uw dw. Dr.
J. GOEDBLOED

Handteekening:
J. Goedbloed.

Tradutod bligäda: 59.
Sirkülapenäd.

Bür:

Heerengracht 300.

AMSTERDAM (C.) 1930, mayul 1.

O söl!

Me at labob stimi ad nunön ole, das etopikob ini top isik as **komitätan valöras**.

Du komandob obi benomeuge olik, e begob ole ad seivön nemapenäti disik oba, dispenob ko stüm mödikün as,

dünan düniälük ola

J. GOEDBLOED

Nemapenät:

J. Goedbloed.

60.

Pödü om äbunülo m sūtahipul smalik, kel äpolom plöguni mana love brad e sakädi oma in nam, nen hät u luhät su kap, piklotöl me yäk blövik labü flab blägik in kubitatop bala slivas e flab gedik in votik, e kela knop balid (binü bom blägik) päfimükon (fimükön = vasthouden) medü knopahog folid, du knop telid (binü läten), kel binon su plad folida, pädamüton fa knopahog mälid. Älabom läbi ad no labön stogis len ok ün hitüpatim vamik et, soäsä äbinos küpovik nilü nügolöp boatajukas oka e zuo nog is ed us.

„Benö! kitopo dom täno binon-li? O hipul! Kitopo täno binon-li?” söl: „Mr. Hendrik Johannes Bruis’ äsakom nesufädiko.

„Dom balid et labü pärunül platik et,” hipul ägespikom, „yan telid de selidöp svinibecöpana; näi dom, kö spionalokils et föfobinons.”

„Gudö! gudö! gudö!” „Mr. H. J. Bruis’ äsagom.

XVII.

WOORDVORMING (vervolg).

Om verschillende eigenschappen aan te duiden beschikt de Wereldtaal over de volgende achtervoegsels:

-öf eigenschap in het algemeen,

-ab noodzakelijkheid, het waard zijn, ...

-ov mogelijkheid,

-ug geschiktheid,

-ag het min of meer overvloedig aanwezig zijn,

-er het bevatten van iets.

man = man, manöf = mannelijkheid, manöfik = mannelijk;

flen = vriend, flenöf = vriendelijkheid, flenöfik = vriendelijk;

komand = aanbeveling; **komandab** = aanbevelenswaardigheid; **komand-abik** = aanbevelenswaardig;

het = haat; **hetab** = hatelijkheid, **hetabik** = hatelijk;

geräd = overerving; **gerädov** = overerfelijkheid, **gerädovik** = overerfelijk;

pron = uitspraak; **pronov** = uitspreekbaarheid, **pronovik** = uitspreekbaar;

klot = kleed; **klotug** = gekleedheid, **klotugik** = gekleed;

plak = ervaring; **plakug** = ervarenheid, **plakugik** = ervaren;

her = haar; **herag** = behaardheid, **heragik** = behaard;

klif = rot; **klifag** = rotsachtigheid, **klifagik** = rotsachtig, vol rotsen;

ferin = ijzer; **feriner** = ijzerhoudendheid, **ferinerik** = ijzerhoudend;

lalkohol = alcohol; **lalkoholer** = het bevatten van alcohol, **lalkoholer-ik** = alcoholisch.

Andere achtervoegsels zijn:

-ef verzameling van personen: **men** = mensch, **menef** = mensdom; **pösod** = persoon, **pösodef** = personeel.

-em verzamelnaam in 't algemeen (geen personen), **bled** = blad, **bledem** = gebladerte; **flor** = bloem, **florem** = bloesem.

-öm instrument, toestel, gereedschap: **log** = oog, **logöm** = vizier; **telegraf** = telegrafie, het telegrafeeren, **telegraföm** = telegraaf; **fren** = het remmen, **frenöm** = rem.

-iär min of meer sierlijk bewerkt voorwerp om iets in te bewaren: **nig** = inkt; **nigiär** = inktkoker; **biskut** = beschuit; **biskutiär** = beschuitdoos.

-av wetenschap, **kalkul** = het rekenen; **kalkulav** = rekenkunde; **san** = het genezen; **sanav** = geneeskunde.

-äl geestelijke dingen: **tik** = het denken; **tikäl** = rede; **lad** = het hart, **ladäl** = hart, gemoed; **laid** = bestendigheid, **laidäl** = standvastigheid.

-iäl neiging, verlangen: **nib** = het snoepen, **nibiäl** = snoepzucht; **drin** = het drinken, **driniäl** = drankzucht; **dün** = het dienen, **düniäl** = dienstwilligheid.

-im geestesrichting: **tikäl** = rede, **tikälim** = rationalismus; **stöf** = stof, **stöfim** = materialismus.

-ät abstracte begrippen: **kompen** = deelgenootschap, **kompenät** = vennootschap; **men** = mensch, **menät** = humaniteit.

-äm orgaan: **lil** = oor; **liläm** = gehoororgaan; **dicet** = spijsvertering, **dicetäm** = spijsverteringsorgaan.

-af dieren: **süg** = het zoogen, **sügaf** = zoogdier; **tuet** = het knagen, **tuetaf** = knaagdier.

-ep boomen: **bün** = peer, **bünep** = perenboom; **kokot** = cocosnoot, **kokotep** = klapperboom.

-öp plaats: **pot** = post, **potöp** = postkantoor; **steb** = verblijf, **steböp** = verblijfplaats.

-üd muziekterm: **tel** = twee, **telüd** = secunde, toonsafstand van den grondtoon tot den tweeden toon.

-üf muziekterm: **tel** = twee, **telüf** = secunde (tweede toon van af den grondtoon).

-üm muziekterm: **tel** = twee, **telüm** = duet; **malek** = marsch, **malek-üm** = marsch (muziek).

-üp tijd: **cun** = vasten, **cunüp** = vastentijd; **lif** = leven, **lifüp** = levensduur.

-id (zie les IX!) Dit achtervoegsel wordt ook wel gebruikt om aan een woord als het ware een reflexieve, een omkeerende beteekenis te geven. Vergelijk de volgende werkwoorden:

lotön = (bij iemand, in een koffiehuis) als gast binnengaan; **lotidön** = (iemand) logeeren, (iemand) logies geven.

gebön = gebruiken; **gebidön** = ter beschikking staan; **gebidükön** = ter beschikking stellen.

pönön = straffen; **pönidön** = boeten.

panön = verpanden; **panidön** = beslag leggen op.

Behalve de reeds genoemde heeft de Wereldtaal ook nog de volgende achtervoegsels: **-äd**, **-ed**, **-od**, **-ot**, **-et**, die gebruikt worden voor verschillende begrippen, die niet bepaald onder een der genoemde woordsoorten gebracht kunnen worden:

spik = spraak; **spikäd** = voordracht, **spiked** = spreuk, motto, **spikot** = gesprek; **spiket** = spreekwoord.

not = openbaarheid; **notäd** = bekendmaking, **noted** = advertentie, **notod** = uitdrukking.

mag = het uitbeelden (in 't algemeen); **magäd** = indruk, **magod** = prent, illustratie, **magot** = beeld, standbeeld.

jen = het gebeuren; **jenäd** = verloop, **jenot** = gebeurtenis, voorval, **jenet** = geval.

-ot en **-et** worden ook voor maten gebruikt:

lun = het lang zijn, **lunot** = lengte,

dib = het diep zijn, **dibot** = diepte,

vid = het breed zijn, **vidot** = breedte,

gret = het groot zijn, **gretot** = grootte.

flad labü vin = een flesch wijn (flesch met wijn gevuld), **fladet vina** = een flesch wijn (wijn ter hoeveelheid van een flesch);

bovül labü jokolad = kopje met chocolade, **bovület jokolada** = een kopje chocolade (chocolade ter hoeveelheid van een kopje).

bradet boada = een armvol hout,

namet plömas = een hanbdvol pruimen,

mudet vata = een mondvul water.

barbarik = barbaarsch,
bätön = lokken,
besteifön = nastreven,
blasfäm = vloek,
bligön = verplichten,
blonik = blond,
bofik = beide,
bolitik = politiek,
böniälik = gunstig gestemd,
Brasilän = Brazilië,
cal = beroep, ambt,
dalabot = bezitting, eigendom,
dalonön = constitueren,
dasevön = inzien,
demokratik = democratisch,
desir = verlangen,
dialik = ideaal,
dobälik = valsch,
dremön = beven,
dugan = leider,
dunikod = drijfveer,
dutön lü = behooren tot,
düfaladälik = hard (van gemoed),
dünäd = dienst (in 't leger),
fagik = ver,
fagikön = zich verwijderen,
fakipön = uitsluiten,
fäd = toeval,
fäg = vermogen,
fät = noodlot,
feablunedön = herdoopen,
feajafön = herscheppen,
fed = bond, federatie,
fediman = federalist,
fefik = ernstig,
fidastok = proviand,
fied = trouw,
fledinaif = vrachtaart,
fledön = bevrachten, laden,
foikön = naar voren treden, komen,
fovo = verder,
födön = bevorderen,
gebidükön = terbeschikking stellen,
gesedön = terugzenden,
gianagretik = reusachtig,

glivön = griffelen,
glöt = nijd,
gretaglunidalaban = grootgrond-
bezitter,
gul = hoek,
guver = bewind, bestuur,
itreig = autonomie,
itreigik = zelfbesturend,
jalud = jaloezie,
jalup = sloep,
jäfikön = zich bezig houden, te
maken hebben,
jedön = werpen,
jerot = kostbaarheid,
jol = oever, kust,
käpten = kapitein,
kesenäl = sympathie,
klülik = vanzelfsprekend,
koap = lichaam,
komipan = strijder,
kondöt = gedrag,
kosükön = in aanraking brengen,
krigabot = oorlogsboot,
krigagit = oorlogsrecht,
kurad = moed,
künön = wagen, zich verstouten,
küpedön = waarnemen,
gadeslaan,
labükön = voorzien,
laidulükam = bestendinging,
lampörän = keizerrijk,
lefanot = buit,
leigädön = gelijkstellen,
leigiko = gelijkelijk, even,
lemu = uiterst,
lesumön pridi = een prijs maken,
lienäd = trek,
liöl = mijl,
livät = onafhankelijkheidsoorlog,
lobedön = gehoorzamen,
lobülön = erkennen,
lofön = aanbieden,
loged = blik,
lomänan = landsman,
lomänälan = patriot,
loveboidön = overschepen,
lovestürön = overstorten,
lödan = bewoner,

löflamön = opvlammen,
lölik = geheel,
ludunik = misdadig,
lukofön = hoonen,
lujinön = toeschijnen,
lujonil = toespeling,
lükön = loeren,
lümütön = opdringen,
Lombardän = Lombardije,
magälik = fantastisch,
magifik = prachtig,
matrod = matroos,
menöfik = menselijk,
murön = grommen, brommen,
naf = schip,
nafanef = scheepsvolk,
natäl = natuur, aard, wezen,
nägäraslafan = negerklaaf,
neai = nooit,
nebepenovik = onbeschrijfelijk,
nekösömik = ongewoon,
nelobed = ongehoorzaamheid,
nenobik = onedel,
neplakug = onervarenheid,
nesekidik = onafhankelijk,
nesiämöfik = onzinnig,
nesüenik = onbezonnen,
onberedeneerd,
nidain = briljant,
nomükam = regeling,
nulik = nieuw,
num = aantal,
nüdugön = invoeren,
okseved = zelfbewustzijn,
pasetalif = verleden, vroeger
leven,
penamik = schriftelijk,
pirat = kaperij, zeeroof,
kaapvaart,
piratakäpten = kaperkapitein,
piratan = kaper, zeeschuimer,
plägön = uitoefenen,
pleidälik = hoogmoedig,
pof = haven,
prid = prijs (buit),
pridön = prijs maken,
prinsip = beginsel, principe,

proibön = verbieden,
provin = provincie,
Portugän = Portugal,
ravön = berooven,
räg = lomp, vod,
reig = regeering,
reigän = rijk,
repüblük = republiek,
roul = rol,
Romayän = de Romagna,
sailanaf = zeilschip,
savabot = reddingboot,
sekretan = secretaris,
sekü = tengevolge van,
seledik = zeldzaam,
sevabo = namelijk, te weten,
skip = bemanning,
somo = op zulke wijze,
sovadik = wild,
spag = vonk,
spalön = ontzien, sparen,
stabalon = grondwet,
stadükön libio = in vrijheid
stellen,
stän = vlag, vaan,
stetön = verklaren,
stim = eer,
stimiaal = eerezucht,
stipä = op voorwaarde dat,
stuniko = verbaasd,
stunüköl = verwonderlijk,
sufodön = gelaten zijn, berusten,
sumätöfü = onder,
sunädiko = oogenblikkelijk,
onmiddellijk,
sunädo = weldra,
süad = overtuiging,
süadükön = overtuigen,
taädam = tegenstelling, contrast,
taetön = onderdrukken,
tat = staat,
tä = tegen, voor, tot,
tälen = talent, gave,
tävan = reiziger, passagier,
tefön = betreffen,
tikäl = rede, geest,
timü = ten tijde van,

timül = oogenblik,
topam = ligging,
toun = ton,
tovedön = hijschen,
töbo = nauwelijks,
tökön = verwisselen,
tuvön = vinden,
vaf = wapen,
vemik = hevig, scherp,
ventür = avontuur,
ventüran = avonturier,
vietik = wit,
vil = wil,
viodön = kwetsen, krenken,

viogretik = welke groote,
vobädön = bewerken,
voik = eigenlijk,
volut = opstand,
volutikön = in opstand, in
 verzet komen,
xiläb = balling,
zanädanem = scheldnaam,
zänäd = centraliseering,
zänik = centraal,
ze = zoo goed als,
zeil = doel,
zöt = bewijs.

Als laatste oefening volgt hier een stukje moeilijk proza, namelijk de vertaling van een fragment uit de levensbeschrijving van Garibaldi, door Henriette Roland Holst-Van der Schalk:

61.

EL ‚GARIBALDI‘ AS PIRATAKÄPTEN

Ûn 1831 Brasilän isteton oki neseکیدiki de Portugän, ed idalonon oki as lampörän, ab in tat gianagretik nulik taadam vemik vü reig zänik e vil ad itreig provinas anik sunädiko äfoikon. Provin: ‚Rio Grande do Sul‘ äbinon balid, kel ätovedon stäni voluta. Sekü topam okik in gul lemu sulüdik Brasiläna äbinon timü guver Portugänik ze neseکیدik: lödans ona ästetons, das no älobülons stabaloni ones fa el ‚Pedro II‘ pilümütöli. No ävilons labön zänädi, ab fedi tatas itreigik. Das fedimans änemons okis repüblikanis, das äkünons me nämäd smalik okas ad volutikön ta reig reigäna lemu gretika: jenots tel at äsüükons ya suniko pö els ‚Garibaldi‘ e ‚Rossetti‘ kesenäli nämik ä nesüeniki pro volutans. Ön neplakug bolitik omsik äleigädoms etanis lä lomänälans Lombardäna e Romayäna. Ni ädasevoms rouli viogretik dunikods nenobik valasotik äs glöt, jalud e stimiäl pösodik äpledons in ‚livätakrig‘ at, ni vio ‚livät,‘ keli dugans ela ‚Rio Grande‘ äbesteifons, äbinos vöd tujönik pro laidulükam nämäda numa smalik gretaglundalabanas e ventüranas: zeil voik onas. E ven fäd äkosükon omis ko xiläb: ‚Livio Zambecari‘ di ‚Bologna‘: ün timül et sekretan ela ‚Beno Gonzalès‘: presidal ela ‚Rio Grande,‘ äleadoms sunädo süädükön okis fa lomänan oksik, das prinsip demokratik okas äbligon okes ad gebidükön okis repüblike lafamagälük in sulüd fagik. De el ‚Gonzalès‘ komipans nulik bofik pro livät ela ‚Rio Grande‘ ägetoms plä vafs e mon zöti penamik, das äplägoms pirati in dünäd repüblike. Skip pituvon sunädo, e ven jalup omsik: ‚Mazzini‘ – nafil mö touns 30 – pifeajafon ad krigabot, el ‚Garibaldi‘ ätökom cali käptena pö fledinaif tä ut piratakäptena. Fät

äbinon böniälük pro om: ifagikölo töbo mö liöls anik de jol älesumom pridi balid okik: sailanaf Brasilänik me kaf pifledöl. Äproibom manes oka ad viodön igo heri bal tävanas Brasilänanafa ud ad ravön ones dalabotis oksik; älabükom savaboti me fidastok e vat, ed ägesedom onis in at lü län. Skipi mö mans degmääl oka äloveboidom ini pridanaf, ed äbüedom välön nägäraslafanes, kels ädutoms lü skip ata, va äviloms pastadükön libio in pof balidkömöl u va äviloms dünön fovo as lelivans sumätöfö büds oka. Nafi pipridöl äfeablunedom ad el ‚Faradilla‘: lüjonil lü zanädanem: ‚Farados‘: mens in rägs, me kel Brasilänans pleidälük älukofons lödanis pöfik ela ‚Rio Grande.‘

Stuniko nafanef idalilon büdis käptena blonik, iküpedon kondötis oma: büds e kondöts, kels bofik äbinons leigiko nekösömiks pö piratan in dünäd tata lafabarbarik. Blasfäms lafiko pitaetöls pämurons; ko logeds glötik älükoy lü tedan liegik ko nidains magifik kel, ven el ‚Louise‘ ätovedon stäni vietik, me koap lölik oka ädremölo, ijedom oki sui kiens foi futs matrodas ela ‚Mazzini,‘ omes jerotis valik oka älofölo, stipä öspalomsöv lifi oka. Ab valikans älobedoms: käpten yunik älabom in vög e loged, in natäl lölik fefik oka bosu nebeponovik, kelos äfakipon nelobedi. Bevü skip lumans sovädik ädabinons: mans, kelas pasetalif ludunik piglivon in lienäds düfaladälük u dobälüks okas; ab neai balan omas äkünom ad dünön ta krigagit nulik fa el ‚Garibaldi‘ pinüdugöl, sevabo: spal stima, dalabota e lifa fanäbas valik. Äbinos-li nämäd stünüköl okik love mens? Äbinos-li tälen okik, ad vobädön, das lobed päcedon as din klülük, kel äkoedon sufodön matrodas tefü nomükam, kel ämuton lüjünön lü ons nesiamöfik? Ud ätefos-li pö atos fägi nog jönikumi natäla omik: fäg seledik ad süükön gudikünosi pö mens, me kels äsötom jäfikön, ad koedön löflamön dönu dub flun e sam spagis smalikün tugs menöfik, kurada, fieda, okseveda? Äsevom-li ad lovestürön bosu tikäla dialük, kel ästigädon oki it, bosu süada okik, das äfödom i somo dini liväta, ini mans düfaladälük et, kelanas mödiküns te pibätoms dub desir ventüra e spel lefanota?

GARIBALDI ALS KAPERKAPITEIN

In 1831 had Brazilië zich van Portugal onafhankelijk verklaard en als keizerrijk gekonstitueerd, maar in den nieuwen reusachtigen staat trad onmiddellijk een scherpe tegenstelling tusschen het centraal gezag en den wil tot autonomie van sommige provincies nar voren. Als de eerste heesch die van Rio Grande del Sud de vaan van den opstand. Tengevolge van haar ligging aan den uitersten zuidhoek van Brazilië, was zij ten tijde van het Portugeesche bewind zoo goed als onafhankelijk geweest; har bewoners verklaarden de hun door Pedro II opgedrongen grondwet niet te erkennen. Geen centralisatie wilden zij, maar federatie van zelfbesturende staten. Dat de federalisten zich republikeinen noemden, dat zij met hun kleine macht het waagden in verzet te komen tegen de regeering van een onmetelijk rijk,

deze twee feiten wekten bij Garibaldi en Rossetti al spoedig een sterke, onberedeneerde sympathie voor de opstandelingen. In hun politieke onervarenheid stelden zij die gelijk met de patriotten van Lombardije of de Romagna. Zij wisten noch welk een groote rol allerlei onedele drijfveeren als nijd, jalousie en persoonlijke eerezucht in dezen „onafhankelijkheidsoorlog” speelden, noch hoe de „vrijheid,” die de leiders van Rio Grande zeiden na te streven, een te mooi woord was voor de bestending der heerschappij van een klein aantal grootgrondbezitters en avonturiers, hun eigenlijk doel. En toen een toeval hen in aanraking bracht met den Bologneeschen balling Livio Zambecari, op dat oogenblik secretaris van Beno Gonzalès, den president van Rio Grande, lieten zij zich weldra door hun landsman overtuigen, dat hun democratisch beginsel hen verplichtte zich der half-fantastische republiek in het verre zuiden ter beschikking te stellen. Van Gonzalès kregen de beide nieuwe strijders voor de vrijheid van Rio Grande, behalve wapens en geld, een schriftelijk bewijs, dat zij in dienst der republiek de kaapvaart uitoefenden; een bemanning was dra gevonden, en toen hun sloep, de „Mazzini” – een scheepje van 30 ton – in een oorlogsboot herschepen was, verwisselde Garibaldi het beroep van kapitein ter vrachtvaart voor dat van kaper. Het geluk diende hem: ternauwernood enkele mijlen van de kust verwijderd, maakte hij zijn eerste prijs; een Braziliaansch zeilschip, geladen met koffie. Hij verbood zijn mannen den passagiers van den Braziliaan een haar te krenken of hen van hun eigendommen te berooven, voorzag de reddingboot van proviand en water en stuurde hen daarin naar land terug. Zijn eigen bemanning van 16 koppen bracht hij aan boord van de prijs over en liet den negerslaven, die deze bemanden de keus, of zij in der eerste de beste haven in vrijheid gesteld wilden worden, of als vrije mannen verder onder zijn orders dienen. Het buitgemaakte schip herdoopte hij in de Farradilla, een toespeling op den scheldnaam Farados, lieden in lompen, waarmede de hoogmoedige Brazilianen de arme bewoners van Rio Grande hoonden.

Verbaasd had het scheepsvold de bevelen van den blonden kapitein aangehoord, zijn gedragingen gadeslagen – bevelen en gedragingen, beide even ongewoon voor een kaper in dienst van een half-barbaarschen staat. Half onderdrukte vloeken gromden, nijldige blikken gluurden naar den rijken koopman met de prachtige briljanten, die, toen de Louise de witte vlag heesch, zich over zijn geheele lichaam bevend voor de matrozen van de Mazzini op de knieën geworpen had, hun al zijn kostbaarheden aanbiedend, zoo zij zijn leven spaarden. Maar allen gehoorzaamden: de jonge kapitein had in stem en blik, in heel zijn ernstig wezen iets onbeschrijflijks, dat ongehoorzaamheid uitsloot. Er waren woeste klanten onder de bemanning, mannen, wier duister verleden in hun harde of gluiperige trekken gegrift stond, maar nooit waagde één hunner te handelen tegen het nieuwe oorlogsrecht, door Garibaldi ingevoerd, te weten: eer, eigendom en leven van alle gevangenen te sparen. Was het zijn verwonderlijke macht over

menschen, zijn gave, gehoorzaamheid tot een vanzelfsprekend ding te maken, die de matrozen deed berusten in een regeling, welke hun onzinnig moest toeschijnen? Of kwam een ander, nog schooner vermogen van zijn natuur hierbij in het spel, het zeldzame van altijd het beste op te wekken in de menschen met wie hij te maken had, door invloed en voorbeeld de kleinste vonken van menschelijke deugd, van moed, trouw, zelfbewustzijn, weer op te rakelen in hun hart? Wist hij iets van den idealen geest, die hem zelve bezielde, van zijn overtuiging ook op deze wijze de zaak der vrijheid te dienen, over te storten in die harde mannen, waarvan de meesten enkel gelokt waren geworden door lust tot avontuur en hoop op buit?
